

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ**

**Σχολή: Διοίκησης και Οικονομίας
Τμήμα: Διοίκησης Επιχειρήσεων - Μεσολόγγι**

**Πτυχιακή Εργασία με θέμα:
Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και Κοιν.Σ.Επ Ένταξης - Ελληνικά
Παραδείγματα**

**Σπουδάστρια: Κουτσοσπύρου Κασσιανή Α.Μ: 15838
Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Αλεξοπούλου Μαρία**

**Πάτρα
Νοέμβριος 2015**

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....5

Κεφάλαιο 1

Ορισμός και διερεύνηση του όρου «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα»7

1.1 Εισαγωγή στον όρο «επιχειρηματικότητα»	7
1.2 Εισαγωγή στην κοινωνική επιχειρηματικότητα	8
1.3 Λανθασμένη έννοια του όρου «κοινωνική επιχειρηματικότητα» και μύθοι.....	10
1.4 Η αποστολή της Κοινωνικής Επιχείρησης.....	12

Κεφάλαιο 2

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/ Κοιν.Σ.Επ	14
2.1 Ορισμός των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/ Κοιν.Σ.Επ.....	14
2.2 Η περίπτωση του κοινωνικού συνεταιρισμού των Αμπελακίων.....	15
2.3 Οι κατηγορίες των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων.....	16
2.4 Γενικά χαρακτηριστικά των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ	18
2.5 Η διαδικασία σύστασης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ	19
2.6 Δίκτυα Συνεργασίας και Προγραμματικές Συμπράξεις.....	22

Κεφάλαιο 3

Οι Οικονομικοί πόροι και τα μέτρα στήριξης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ.....	24
3.1 Οι πόροι των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ.....	24
3.2 Η διανομή των κερδών	25
3.3 Μέτρα στήριξης και κίνητρα από τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ.....	25

Κεφάλαιο 4

Ο Κοινωνικός Επιχειρηματίας και τα χαρακτηριστικά του.....	27
4.1 Διερεύνηση του όρου «Κοινωνικός Επιχειρηματίας».....	27
4.2 Ο Κοινωνικός Επιχειρηματίας και η Ηγεσία.....	29

Κεφάλαιο 5

Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και τον κόσμο.....	32
---	----

5.1 Το διεθνές θεσμικό πλαίσιο	32
5.1.2 Η Διεθνής προσέγγιση στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα	34
5.1.3 Παραδείγματα Κοινωνικών Επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο	36
5.2 Πώς συναντάται η κοινωνική επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα	40
5.3 Φορείς προώθησης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα	42
5.3.1 Το παράδειγμα της Ashoka	43
5.3.2 Το παράδειγμα του Impact HUB	44
5.3.3 Η περίπτωση των Πανεπιστημίων, των ΜΜΕ, των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων και των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων	46

Κεφάλαιο 6

Ελληνικά παραδείγματα ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Ένταξης.....	48
6.1 Το Καφέ Myrtillo	48
6.2 Οι «Συνδετήρες»	52
6.3 Το παράδειγμα της «Αμφιτρίτης»	56
6.4 Το «Σάρωθρον»	58
6.5 «ΟΙ ΓΕΦΥΡΕΣ»	60
Επίλογος	63
Παράρτημα	65
Βιβλιογραφία	66

*Για τις βιντεοσκοπήσεις ευχαριστούμε : το Σύλλογο για την Ψυχική Υγεία Σ.Ο.Ψ.Υ
το cafe Myrtillo
και το Impact Hub*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκμετάλλευση που συνήθως επιτάσσουν τα καπιταλιστικά πρότυπα πλέον βρίσκουν στον αντίποδα τις κοινωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες στέκονται αρωγοί

στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων τα οποία ο ελλειμματικός χαρακτήρας του κράτους αδυνατεί να φροντίσει. Σκοπός είναι να διευθετηθούν και εν δυνάμει να επιλυθούν ανάγκες, όπως η κοινωνική ένταξη και επαγγελματική ενσωμάτωση, η παροχή προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και η φροντίδα του περιβάλλοντος.

Ειδικότερα, πρόκειται για αστικούς συνεταιρισμούς με εμπορική ιδιότητα, βασισμένη στη δραστηριότητα επανεπένδυσης των κερδών για κοινωνικούς σκοπούς καθώς και την ταυτόχρονη απασχόληση ευάλωτων ατόμων ή τη φροντίδα των υπηρεσιών τους και παράλληλα την πρόνοιά τους. Αρκετοί συνδέουν τον όρο της «κοινωνικής επιχειρηματικότητας» με μη κερδοσκοπικές οργανώσεις ή με τη δράση «περί κοινωνικής εταιρικής ευθύνης» των εταιριών. Ωστόσο, η συγκεκριμένη περίπτωση επιχειρηματικότητας αντιπροσωπεύεται με την κοινωνιακή σημασία της επιχειρηματικότητας. Δηλαδή, πρόκειται για ένα εγχείρημα άμεσης ιδιωτικής πρωτοβουλίας με καθοριστικό ρόλο στην αποκατάσταση κοινωνικών ζητημάτων με τη βοήθεια των πολιτών αλλά και των πασχόντων ατόμων, γεγονός που αναντίρρητα συνιστά σημαντική κίνηση, ώστε τα προβλήματα να λύνονται και να μην «τρέφονται» μέσα από τη διαδικασία στο δικαίωμα – και την υποχρέωση. Επιπρόσθετα, τα έσοδα προέρχονται από τις εμπορικές συναλλαγές των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ) αλλά και από δωρεές τρίτων, ώστε να υπάρχει οικονομική στήριξη και συνέχεια στις δράσεις αυτές.

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις χωρίζονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες. Την πρώτη κατηγορία αποτελεί η «κοιν.σ.επ ένταξης», η οποία αποσκοπεί στην ένταξη ατόμων στην οικονομική και κοινωνική ζωή, τα οποία ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού όπως είναι: άτομα με αναπηρία, εξαρτημένα ή εξαρτημένα από ουσίες άτομα, οροθετικοί, φυλακισμένοι ή αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες, άνεργοι αλλά και οικονομικοί μετανάστες. Η δεύτερη κατηγορία ονομάζεται «κοιν.σ.επ κοινωνικής φροντίδας», και εστιάζει στην παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών κοινωνικού – προνοιακού χαρακτήρα σε ομάδες πληθυσμού όπως σε: ηλικιωμένους, βρέφη, παιδιά, άτομα με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις. Τέλος, την τρίτη κατηγορία συνιστά η «κοιν.σ.επ κοινωνικού και παραγωγικού σκοπού», η οποία αφορά την παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών σε τομείς όπως: ο πολιτισμός, το περιβάλλον, η οικολογία, η εκπαίδευση, τα τοπικά προϊόντα, αλλά και τη διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων.

Ιδιαίτερη έμφαση είναι αναγκαίο να δοθεί στην πρώτη κατηγορία, την «κοιν.σ.επ ένταξης», καθώς τα κενά του κράτους στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν προκύπτουν ως αιτιολόγηση στο υπάρχον πρόβλημα, όπως συμβαίνει στις άλλες δύο κατηγορίες. Η αιτιολογία της έλλειψης πόρων για τη διαδικασία ένταξης, η οποία είναι στην πράξη ανύπαρκτη, φαντάζει περισσότερο σαν πρόφαση για να καλυφθεί μία ενδεχομένως εσκεμμένη περιθωριοποίηση των ομάδων αυτών. Αναφορικά, πρακτικές ένταξης ατόμων και ευάλωτων ομάδων πληθυσμού, στην κοινωνικοοικονομική και επαγγελματική ζωή ξένων χωρών, εφαρμόζονται χρόνια τώρα, αλλάζοντας όχι μόνο ζωές αλλά και τις συνειδήσεις των πολιτών. Στην Ελλάδα, αν και καθυστερημένα συγκριτικά με το μέγεθος της αναγκαιότητας, τα τελευταία χρόνια τέτοιες κοινωνικές ενέργειες κερδίζουν καθημερινά έδαφος, ενισχύοντας το ρόλο του κοινωνικού επιχειρηματία, ο οποίος έγκειται στην πρωτοτυπία εύρεσης βιώσιμων λύσεων σε προβλήματα που φαντάζουν αδιέξοδα.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ορισμός και διερεύνηση του όρου «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα».

1.1 Εισαγωγή στον όρο «επιχειρηματικότητα».

Ο όρος «επιχειρηματικότητα»¹ ή «entreprendre» ή «undertake», δεν αποτελεί καινούρια και σύγχρονη ορολογία, αλλά συναντάται πρώτη φορά πριν διακόσια (200) χρόνια, από οικονομολόγους. Η ακριβής απόδοση της γαλλικής λέξης «entreprendre», από την οποία και προέρχεται, είναι «αναλαμβάνω να φέρω κάτι εις πέρας», με τους πρώτους οικονομολόγους να τονίζουν ότι οι διαδικασίες παραγωγής απαιτούσαν εργασία πνευματική ή σωματική, φυσικό κεφάλαιο (δηλαδή μηχανήματα και εργοστάσια), ανθρώπινο κεφάλαιο, εννοώντας τις γνώσεις και εμπειρίες και έδαφος, αναφερόμενοι στους φυσικούς πόρους. Ωστόσο, η παραγωγή απαιτούσε αρχικά δύο βασικά συστατικά: τη διοικητική δεξιότητα και τη θέληση ανάληψης ρίσκων για οποιοδήποτε πιθανό εγχείρημα, στα οποία στη συνέχεια προστέθηκε και το τρίτο και ουσιαστικότερο συστατικό: η αναγνώριση των ευκαιριών, οι καινοτομίες και η επιδίωξη πραγμάτωσης των αποτελεσμάτων.

Ο γνωστός οικονομολόγος Joseph Schumpeter (1934), όρισε το φαινόμενο της επιχειρηματικότητας ως την αρχική θέληση για δημιουργία ενός «ιδιωτικού βασιλείου» και κατόπιν μίας -όχι απαραίτητης- δυναστείας. Έπειτα η επιθυμία μεγεθύνεται και εστιάζει στην κατάκτηση, με σκοπό τη γεύση της ολοκληρωτικής επιτυχίας, χωρίς να ενδιαφέρεται για τα αποτελέσματα που αυτή επιφέρει. Δηλαδή, στην ουσία στόχος είναι η επίδειξή της ως νίκη και όχι ως επιθυμία για απόκτηση καταναλωτικών αγαθών. Στο τελικό στάδιο υπάρχει η χαρά της δημιουργίας ή της έκφρασης της δημιουργικότητας και επινοητικότητας κάποιου, όμως αυτό που αναζητάται και επιδιώκεται είναι οι δυσκολίες προκειμένου να μεταστραφεί η ικανοποίηση μέσα από καινούρια εγχειρήματα.

¹ Brooks, C. Arthur, *Κοινωνική Επιχειρηματικότητα*, Εκδόσεις Έλλην, Αθήνα, 2010. (Πρόλογος – Επιμέλεια ελληνικής έκδοσης Χασσίδ, Ι. – Φαφαλιού, Ε.), σ.27-28.

Ένας ακόμα εύστοχος ορισμός για την επιχειρηματικότητα² σύμφωνα με τον Brooks, C. Arthur (2009), είναι ότι πρόκειται για μία διαδικασία αξιοποίησης ευκαιριών, χωρίς την ύπαρξη περιορισμών από τους διατιθέμενους πόρους. Η συγκεκριμένη διαδικασία περιέχει πέντε σημεία, τα οποία είναι: η αναγνώριση της ευκαιρίας, δηλαδή ότι υφίσταται μία ευκαιρία για δημιουργία αξίας, η ανάπτυξη της ιδέας, εννοώντας ότι μία ευκαιρία χρειάζεται να μετουσιωθεί σε επιχειρηματική ιδέα, προκειμένου να καταλήξει σε επιχειρηματικό εγχείρημα, ο προσδιορισμός και η απόκτηση πόρων, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται η εξασφάλιση τόσο των οικονομικών όσο και των ανθρώπινων πόρων, η εκκίνηση και ανάπτυξη του νέου εγχειρήματος και τέλος η συγκομιδή από την αξία της επιχείρησης, όπου ο επιχειρηματίας βρίσκει μία στρατηγική εξόδου (μετοχοποίηση εταιρείας, πώληση σε άλλη εταιρεία, ρευστοποίηση περιουσιακών της στοιχείων ή μεταβίβασή της στους κληρονόμους του), η οποία αυξάνει το κέρδος του.

1.2 Εισαγωγή στην κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα/κοινωνικές επιχειρήσεις είναι ένας πρόσφατος σχετικά όρος –συγκριτικά με την εμπορική επιχειρηματικότητα- ο οποίος ακόμα δεν έχει διατυπωθεί επίσημα στα Ευρωπαϊκά κράτη, αλλά επιδέχεται πολλών ερμηνειών. Το σίγουρο είναι κατά τον Draperi, F-J.³ (2010), ότι η έννοια της κοινωνικής επιχειρηματικότητας καλύπτει πολλές και διαφορετικές κοινωνικές πραγματικότητες, οι οποίες όμως στο μεγαλύτερο μέρος τους διασταυρώνονται με την κοινωνική οικονομία και εμφανίζουν ως κοινό γνώρισμα την τάση δραστηριοποίησης μέσω ανάληψης εμπορευματικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, οι οποίες προέρχονται από ιδιωτική πρωτοβουλία στην κοινωνιακή δράση.

Ωστόσο, με βάση τις νομοθεσίες που υπάρχουν σε διάφορα κράτη έχουν αναδειχθεί δύο ορισμοί για την κοινωνική επιχείρηση. Ο πρώτος είναι αγγλοσαξονικής προέλευσης, αναφέρεται στην έκθεση της βρετανικής κυβέρνησης

² Brooks, C. Arthur, *Κοινωνική...*, ό.π., σ.28.

³ Νικολόπουλος, Τ.-Καπογιάννης, Δ. *ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Το μετέωρο βήμα μιας δυνατότητας*, οι εκδόσεις των συναδέλφων, Αθήνα 2013, σ.19-20.

«A Social enterprise: a strategy for success»⁴ του 2002 και περιγράφει την κοινωνική επιχείρηση ως μία εμπορική δραστηριότητα με κοινωνικούς σκοπούς, της οποίας τα πλεονάσματα επενδύονται ξανά με βάση τους συγκεκριμένους σκοπούς και όχι τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Σε αυτό τον ορισμό περιλαμβάνονται και εισροές για τον ειδικό σκοπό της επιχείρησης με την παροχή ευκαιρίας απασχόλησης σε ευάλωτα άτομα αλλά και εκροές μέσω της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών που εξυπηρετούν μία ανάγκη. Επιπλέον, σε μία άλλη έκθεση (Ecotec, 2003), προτάθηκαν τρία ακόμα εμπειρικά κριτήρια, με σκοπό την ταυτοποίηση μίας κοινωνικής επιχείρησης. Αυτά είναι ο προσανατολισμός της επιχείρησης, οι κοινωνικοί στόχοι της και η κοινωνική ιδιοκτησία των δραστηριοτήτων της.

Ο δεύτερος ορισμός δόθηκε από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο- EMES και στηρίζεται σε δύο κριτήρια για την ταυτοποίηση της κοινωνικής επιχείρησης. Το πρώτο αφορά οικονομικά δεδομένα και το δεύτερο κοινωνικά (Defourny, J.), (2001), υποδεικνύοντας εύλογα ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις δεν ταυτίζονται με μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, αλλά έχουν διττό σκοπό, ο οποίος περιλαμβάνει την εξισορρόπηση των σύγχρονων ηθικών απαιτήσεων και αιτημάτων σε συνδυασμό με το αυξημένο κίνητρο για κέρδος (Brooks, A.).

Σύμφωνα με την κριτική του J- F. Draperi (2003, 2012), οι κοινωνικές επιχειρήσεις στηρίζονται στο κράτος, απευθύνονται σε τρίτους «επωφελούμενους» μη εταίρους-μέλη και δε διεκδικούν τη ριζική αντικατάσταση της καπιταλιστικής οικονομίας, αλλά υποστηρίζουν και προάγουν μία «πληθυντική» οικονομία. Έτσι, η κοινωνική επιχείρηση βρίσκεται στο μεταίχμιο της ιδιωτικής- εμπορευματικής και της κοινωνικής οικονομίας, φέροντας το χαρακτηρισμό «social business». Η συγκεκριμένη κριτική έχει ως βάση της το συμβιβασμό που συντελέστηκε στη δεκαετία του '80 ανάμεσα στην άνοδο του νέο-φιλελευθερισμού, όπου κυριαρχούσε η ταύτιση του ατόμου με ένα σύνολο οικονομικών λειτουργιών σε συνάρτηση με την αγορά και την ιδιωτική επιχείρηση και των πρωτοβουλιών που λάμβανε η κοινωνία των πολιτών, υπό το πρίσμα μίας αλληλεγγύης και αυτό-οργάνωσης, οι οποίες θα αποτελούσαν την «ανθρώπινη» λύση στις συνεχώς νέες ανάγκες που προέκυπταν, τις οποίες ο κρατικός μηχανισμός αδυνατούσε να ικανοποιήσει, αντικαθιστώντας παράλληλα την κρατική προστασία.

⁴ Νικολόπουλος, Τ.-Καπογιάννης, Δ. *ΕΙΣΑΓΩΓΗ...*, ό.π., σ.20.

1.3 Λανθασμένη έννοια του όρου «κοινωνική επιχειρηματικότητα» και μύθοι.

Καθώς η κοινωνική επιχειρηματικότητα επιδέχεται πολλών ορισμών και θεωριών, εύλογα υποθέτει κανείς και την ύπαρξη κάποιων μύθων ή και παρερμηνειών του όρου, πολλοί από τους οποίους είναι γνωστοί και διαδεδομένοι, με αποτέλεσμα να διαμορφώνονται λανθασμένες αντιλήψεις και σκέψεις για αυτόν.

Ειδικότερα, ο πρώτος μύθος⁵ ορίζει ως διαφορά της εμπορικής και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας την πλεονεξία, δίνοντας ως κίνητρο υποκίνησης στους εμπορικούς επιχειρηματίες την πλεονεξία, ενώ στους κοινωνικούς το γενικό καλό του κόσμου. Μία τέτοια προσέγγιση δεν μπορεί να ισχύει αφού πολλοί εμπορικοί επιχειρηματίες κατευθύνονται και κινητοποιούνται από τους στόχους τους, ως δείκτες επιτυχίας και όχι απαραίτητα από το χρήμα και επίσης πολλοί κοινωνικοί επιχειρηματίες είναι ταυτόχρονα και εμπορικοί, αφού έχει αποδειχθεί σε πολλές περιπτώσεις ότι η κοινωνική επιχειρηματικότητα στηρίζεται στον επιχειρηματικά υπάρχοντα πλούτο, ο οποίος δωρίζεται για κοινωνικούς σκοπούς.

Με βάση αυτό το μύθο προκύπτει και ο επόμενος, ο οποίος υποστηρίζει ότι οι κοινωνικοί επιχειρηματίες είναι κατά των επιχειρήσεων. Η παρούσα αντίληψη είναι λανθασμένη, καθώς τα κοινωνικά οφέλη δεν είναι ασυμβίβαστα με τα οικονομικά κέρδη και ακόμα αρκετοί κοινωνικοί επιχειρηματίες προέρχονται από τον επιχειρηματικό κόσμο και σε ορισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις συναντάται η συνεργασία κερδοσκοπικών και μη οργανισμών με σύμφωνο στόχο το κοινό όφελος.

Ο παρών μύθος συνδέεται με τον προηγούμενο, καθώς ισχυρίζεται ότι οι κοινωνικοί επιχειρηματίες διοικούν μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, παραγκωνίζοντας τη συνθήκη της μη αναγκαίας ύπαρξης μη κερδοσκοπικού οργανισμού για τη δημιουργία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Στην πραγματικότητα η διαδικασία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί σε κάθε οικονομικό τομέα και σε οποιαδήποτε μορφή.

Οι τέσσερις μύθοι που έπονται εστιάζουν σε αυθαίρετους χαρακτηρισμούς για τους κοινωνικούς επιχειρηματίες, δίνοντας μία λανθασμένη και παραποιημένη εικόνα

⁵ Brooks, C. Arthur, *Κοινωνική...*, ό.π., σ. 47-50.

για αυτούς, χωρίς αποδείξεις. Συγκεκριμένα ο ένας μύθος από αυτούς υποστηρίζει ότι «οι κοινωνικοί επιχειρηματίες γεννιούνται, δε γίνονται». Πρόκειται για μία ντετερμινιστική άποψη, κατά την οποία τα γνωστά χαρακτηριστικά του επιχειρηματία συνδέονται με τη φύση του και δεν καλλιεργούνται ανεξάρτητα από αυτή. Προφανώς, μέσω της εκπαίδευσης και της εμπειρίας είναι δυνατό να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν αυτά τα χαρακτηριστικά από όσους το επιθυμούν και αναντίρρηση δε συνιστούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα κάποιων «λίγων» ατόμων.

Ο επόμενος κατά σειρά μύθος, που έχει ανάλογη χροιά με τον προαναφερθέντα, ισχυρίζεται ότι «οι κοινωνικοί επιχειρηματίες είναι αλλοπρόσαλλοι», εννοώντας ότι κάποιος ενεργεί ατομικά λόγω της αδυναμίας εργασίας για κάποιον άλλο. Εκτός από στερεοτυπική αντίληψη ο συγκεκριμένος μύθος δε βρίσκει και καμία εμπειρική βάση, διότι υπάρχουν πολλά είδη επιχειρηματιών, εμπορικών και κοινωνικών, οι οποίοι συνήθως είναι άτομα που εργάζονται σε ομαδικά πλαίσια. Μάλιστα σε μελέτη του Vesper (1980) για τους εμπορικούς επιχειρηματίες, το αυτοαπασχολούμενο άτομο συνιστά έναν από τους εννέα τύπους επιχειρηματιών.

Ο έκτος κατά σειρά μύθος θέλει τους κοινωνικούς επιχειρηματίες συνήθως να αποτυγχάνουν, λόγω της ρεαλιστικής συνιστώσας κινδύνου που περιλαμβάνει η κοινωνική επιχειρηματικότητα. Ωστόσο δύο έρευνες αποδεικνύουν ότι αυτός ο ισχυρισμός δεν έχει ουσιαστική υπόσταση και συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα του Kirchoff (1993), οι περισσότεροι κερδοσκοπικοί οργανισμοί δεν αποτυγχάνουν και ομοίως σύμφωνα με έρευνα των Cordes et al. (2001) το 70% των μη κερδοσκοπικών οργανισμών που ιδρύθηκαν το 1992 ή αργότερα εξακολουθούσαν τη λειτουργία τους στα τέλη της επόμενης τετραετίας.

Ο τελευταίος από τους γνωστούς μύθους, ο οποίος αποτελεί μεγάλη παρανόηση, έγκειται στο ότι στους κοινωνικούς επιχειρηματίες είναι αρεστός ο κίνδυνος. Σε αυτό το σημείο οφείλεται να διευκρινιστεί ότι είναι τελείως διαφορετικό να έχει κάποιος τη δυνατότητα να ανέχεται και να διαχειρίζεται καλύτερα τον κίνδυνο από τους μη επιχειρηματίες ή τα προσόντα του να του επιτρέπουν να αναχαιτίζει τον κίνδυνο συγκριτικά με άλλους και άλλο να επιθυμεί και να επιδιώκει να βρίσκεται σε κατάσταση κινδύνου.

Συμπερασματικά, αυτό που προκύπτει -λαμβάνοντας υπόψη και τα ερευνητικά δεδομένα- είναι πως αρκετά από τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου, όπως είναι η ανεξαρτησία, η αίσθηση ελέγχου, η ανοχή στον κίνδυνο, η πρωτοπορία και η εστίαση στα επιτεύγματα είναι άμεσα συνδεδεμένα με την επιχειρηματικότητα,

η οποία -και πιο ειδικά η κοινωνική- είναι αναγκαίο να αφογκράζεται τις ανάγκες είτε της κοινότητας είτε της κοινωνίας, προκειμένου να είναι λειτουργική ως προς τα αποτελέσματά της.

1.4 Η αποστολή της Κοινωνικής Επιχείρησης.

Με τον όρο «αποστολή» ή «σκοπός» μίας κοινωνικής επιχείρησης⁶, περιγράφεται η ευκαιρία, το όραμα της επιχειρηματικής δραστηριότητας και η διαμόρφωση της ανάπτυξής της, μέσα από ένα βιώσιμο επιχειρηματικό μοντέλο το οποίο θα είναι αντιληπτό και κατανοητό από όλους.

Ειδικότερα, ο αρχικός στόχος που πρέπει να επιτευχθεί προκειμένου να πετύχει μία κοινωνική επιχείρηση, είναι αυτός της επικοινωνίας, ο οποίος τελικά δεν είναι και τόσο εύκολος. Η επικοινωνία οφείλει στη διατύπωση μίας επιχειρηματικής ιδέας να είναι σαφής, εύστοχη και μεστή, ώστε ο καθένας να είναι σε θέση να αντιληφθεί τι θα κάνει η επιχείρηση, γιατί συνιστά επιχειρηματικό εγχείρημα, το βαθμό της σημαντικότητάς της καθώς και τι δεν πρεσβεύει η επιχείρηση, τον τρόπο που θα μετρήσουν την αξία της και το βαθμό επιτυχίας της.

Συνήθως παρατηρείται ανεπάρκεια ή ακόμα και παράλειψη δήλωσης των στόχων της αποστολής στην αφετηρία του επιχειρηματικού σχεδιασμού από τους κοινωνικούς επιχειρηματίες, τακτική επιζήμια για την πορεία και εξέλιξη της ιδέας και του έργου τους. Το πιθανό ζημιογόνο αποτέλεσμα είναι εύληπτο, αν αναλογιστεί κανείς ότι ακόμα και τα άτομα τα οποία θα είχαν τη δυνατότητα να εξυπηρετηθούν από ένα κοινωνικό εγχείρημα, επιθυμούν να γνωρίζουν ξεκάθαρα το σκοπό και τον τρόπο/τα μέσα εξασφάλισης της κοινωνικής αξίας.

Συνοψίζοντας, μόνο αφού περατωθεί η σαφής και ξεκάθαρη δήλωση της αποστολής/σκοπού μίας κοινωνικής επιχείρησης, η οποία θα δίνει απαντήσεις για τη λειτουργία της και τις ενέργειές της, είναι εφικτό να δομηθεί σωστά και να «κερδίσει» μακροπρόθεσμα το ενδιαφέρον και την υποστήριξη του κόσμου είτε σε πλαίσιο εθελοντισμού και δωρεών είτε σε πλαίσιο εξυπηρέτησης.

⁶ Brooks, C. Arthur, *Κοινωνική...*, ό.π., σ. 88-89.

2° ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/ Κοιν.Σ.Επ.

2.1 Ορισμός των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/ Κοιν.Σ.Επ.

Σύμφωνα με το Άρθρο 2 της Εφημερίδας της Κυβέρνησης⁷, η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση/Κοιν.Σ.Επ. θεσπίζεται ως φορέας της Κοινωνικής Οικονομίας και είναι ένας αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό, ο οποίος διαθέτει από το νόμο την εμπορική ιδιότητα. Τα μέλη της μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα ή φυσικά και νομικά πρόσωπα και συμμετέχουν σε αυτή με μία ψήφο, ανεξάρτητα από το πόσες συνεταιριστικές μερίδες έχει στην ιδιοκτησία του κάθε μέλος της επιχείρησης. Ωστόσο, κάθε μέλος διαθέτει τουλάχιστον μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα και έως πέντε (5) προαιρετικές και επιπλέον κάποιος ο οποίος είναι μέλος μίας Κοιν.Σ.Επ δεν έχει το δικαίωμα να μετέχει σε άλλη Κοιν.Σ.Επ που εδρεύει στην ίδια Περιφερειακή Ενότητα και έχει τον ίδιο καταστατικό σκοπό.

Αυτό που απορρέει επόμενως, είναι ότι μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση/Κοιν.Σ.Επ. διοικείται ισότιμα από τα μέλη της, η λειτουργία της αποβλέπει στο συλλογικό όφελος, θέτει ως προτεραιότητα την αύξηση της απασχόλησης, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον της στις ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες και όχι στη συσσώρευση κεφαλαίου, και για αυτό το κέρδος της προέρχεται από δράσεις, οι οποίες εξυπηρετούν το κοινωνικό συμφέρον και όχι προσωπικά κίνητρα πλουτισμού.

Ενισχυτικά, ως απόδειξη για τα παραπάνω, είναι τα ποικίλα παραδείγματα Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων που υφίστανται ανα τον κόσμο, τα οποία με τη δράση τους εξοβελίζουν τον ατομισμό και την εκμετάλλευση που κυριαρχεί κατά κύριο λόγο στις επιχειρήσεις, αλλά αντίθετα προάγουν τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα μέσα από τις δυνατότητες που παρέχουν για συνεργατική εργασία, σε ένα βιώσιμο επιχειρηματικό περιβάλλον το οποίο παράλληλα δημιουργεί και θέσεις

⁷ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ, Αρ. Φύλλου 216, 30 Σεπτεμβρίου 2011, σ. 6369-6370.

εργασίας, λειτουργώντας έτσι σαν αντηρίδα στην ανάπτυξη και την ευημερία της κοινωνίας και του συνόλου ευρύτερα.

2.2 Η περίπτωση του κοινωνικού συνεταιρισμού των Αμπελακίων.

Τα Αμπελάκια⁸ (1780), είναι ο πρώτος συνεταιρισμός παγκοσμίως και αποτελούν τον κύριο εμπνευστή των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων. Η αρχική ονομασία του συνεταιρισμού ήταν Κοινή Συντροφιά Αμπελακίων και επρόκειτο για ένα βιομηχανικό αγροτικό συνεταιρισμό, μία ένωση από συντροφιές, οι οποίες ασχολούνταν με την επεξεργασία και την βαφή βαμβακερών νημάτων. Η εργασία αυτή σε σύντομο χρονικό διάστημα ξεκίνησε να απασχολεί και τα γύρω χωριά με την παραγωγή, με αποτέλεσμα εξίσου σύντομα το προϊόν να εξάγεται σε ευρωπαϊκές χώρες ως το καλύτερο.

Κάνοντας μία ιστορική αναδρομή, στα τέλη του 18^{ου} αιώνα οι κάτοικοι των Αμπελακίων που επεξεργάζονταν κόκκινα νήματα, τα οποία έβαφαν με βαφή που παρήγαγαν από το φυτό ριζάρι, αποφάσισαν να συνεταιριστούν για να αντιμετωπίσουν τον εξωτερικό ανταγωνισμό. Αρχικά, δημιουργήθηκαν μικροί συνεταιρισμοί αλλά το 1778 ενώθηκαν σε έναν. Πρόεδρος του συνεταιρισμού ήταν ο Αμπελακιώτης Γέωργιος Μαύρος. Ο συνεταιρισμός των Αμπελακίων θεωρείται ο πρώτος παγκοσμίως. Στο διάστημα λειτουργίας του τα Αμπελάκια γνώρισαν μεγάλη ακμή και ανάπτυξη. Ο συνεταιρισμός διατηρήθηκε μέχρι το 1812 οπότε και διαλύθηκε. Οι κυριότεροι λόγοι που οδήγησαν στη διάλυση του συνεταιρισμού ήταν η εφεύρεση της Ανιλίνης, η οποία παρήγαγε το ίδιο αποτέλεσμα με το ριζάρι και ήταν φθηνότερη, οι συγκρούσεις μεταξύ των μελών του συνεταιρισμού καθώς και η υψηλή φορολογία που επέβαλε στους κατοίκους ο Αλή Πασάς. Παράλληλα μεγάλο πλήγμα δέχθηκε ο συνεταιρισμός από την πτώση της Ευρωπαϊκής οικονομίας λόγω των Ναπολεόντειων πολέμων και έτσι εύλογα μετά το τέλος του συνεταιρισμού, ο οικισμός των Αμπελακίων άρχισε να παρακμάζει.

⁸ ΔΑΟΥΤΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΓΕΩΡΓΙΟΣ, *ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη, Α' ΕΚΔΟΣΗ, 2006,

Ωστόσο, στην παραγωγή του νήματος υπήρχε καθολική συμμετοχή, όπου οι πλούσιοι έβαζαν το κεφάλαιο, οι κτηματίες τα χωράφια και την εργασία όσοι δεν είχαν τα παραπάνω. Ήταν η πρώτη φορά που κεφάλαιο και εργασία συνεργάστηκαν με αξιοσημείωτη συνεννόηση. Πέραν όμως της αναντίρρητα πρωτοπόρας ιδέας συνεργατισμού, σημασία έχει το που δίνονταν τα κέρδη και με ποια προτεραιότητα διανεμόνταν. Συγκεκριμένα, τα πλεονάσματα ήταν μεγάλα και εξασφάλιζαν πρώτα τους φόρους του χωριού, τα έξοδα του συνεταιρισμού, τη φιλοξενία των επισκεπτών του χωριού, στη συνέχεια δίνονταν για τα σχολεία, τα δημόσια έργα, τα νοσοκομεία και τα κοινωφελή ιδρύματα και το τέλος, το ποσό που έμενε μοιραζόταν στους διαχειριστές της συντροφιάς.

Το πρώτο σκέλος της δράσης έγκειται στη συλλογικότητα και το αποτέλεσμα του εγχειρήματος δινόταν σε μεγάλο βαθμό στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών του τόπου, αλλά και στη δυνατότητα έμμισθης παραγωγικής εργασίας των ανθρώπων. Αξιοσημείωτο ήταν και το ενδιαφέρον των κατοίκων για την καλλιέργεια του πνεύματος το οποίο σηματοδοτούσε την ευρωπαϊκή πνοή που αντιπροσώπευε την όλη προσπάθειά τους.

Κοινωνικά εγχειρήματα, τα οποία βασίζονται σε παλιά και πιο πρόσφατα συνεργατικά παραδείγματα κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας για την εναλλακτική εκμετάλλευση της παραγωγής και την κατανομή των κερδών, σε συνδυασμό συγχρόνως με την κοινωνική ανασυγκρότηση, αποσκοπούν στην ανάδειξη της παραγωγής και τη ρύθμιση της ανεργίας, δίνοντας ένα αισιόδοξο μήνυμα πως ένα καινούριο μοντέλο επιχειρηματικότητας ήδη επεκτείνεται.

2.3 Οι κατηγορίες των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων.

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό που εξυπηρετούν διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες⁹: τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής Φροντίδας και τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού.

⁹ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ... ό.π., σ. 6369-70.

Αναλυτικά, η πρώτη κατηγορία με το όνομα Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, προσανατολίζεται στην ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού, δηλαδή των ατόμων με αναπηρίες, των εξαρτημένων ή ανεξαρτημένων ατόμων από ουσίες, των οροθετικών, των φυλακισμένων και αποφυλακισμένων, των ανήλικων παραβατών και όσων υποφέρουν από φτώχεια. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 40% κατ' ελάχιστο των εργαζομένων σε αυτές τις επιχειρήσεις θα πρέπει να προέρχεται σε σταθερή βάση από τις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού. Για τη σύστασή τους απαιτούνται τουλάχιστον επτά (7) πρόσωπα.

Επίσης, οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης/Κοι.Σ.Π.Ε, θεωρούνται Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης και υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου και συγκεκριμένα από τις διατάξεις του άρθρου 12 του νόμου 2716/1999, συμπληρωματικά από τις διατάξεις του 1667/1986 και τέλος όσων ορίζει το άρθρο 12 του νόμου 3842/2010.

Η δεύτερη κατηγορία φέρει τον τίτλο Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής Φροντίδας, οι οποίες προσβλέπουν στην παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών κοινωνικού και προνοιακού χαρακτήρα σε ειδικές ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι ηλικιωμένοι, τα παιδιά, τα βρέφη, τα άτομα με αναπηρίες και τα άτομα με χρόνιες παθήσεις και για τη δημιουργία τους απαιτούνται τουλάχιστον πέντε (5) πρόσωπα.

Η τρίτη και τελευταία κατηγορία είναι οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού, οι οποίες στοχεύουν στην παραγωγή προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών της συλλογικότητας σε τομείς που αφορούν στον πολιτισμό, το περιβάλλον, την εκπαίδευση, την οικολογία, τις παροχές κοινής ωφέλειας, την αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, τη διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων και πολλά άλλα. Αυτές οι ενέργειες λειτουργούν ευεργετικά σε αρκετούς άξονες της κοινωνικής ζωής, καθώς ενισχύουν το τοπικό και συλλογικό συμφέρον, προωθούν την απασχόληση και ενδυναμώνουν την κοινωνική συνοχή και την τοπική ή περιφερειακή ανάπτυξη. Τέλος, για τη σύστασή τους απαιτούνται τουλάχιστον πέντε (5) πρόσωπα.

2.4 Γενικά χαρακτηριστικά των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ.

Όλες οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. διέπονται από ορισμένα γενικά χαρακτηριστικά¹⁰, τα οποία παρουσιάζονται συγκεντρωμένα ακόλουθα:

- Μία Κοιν.Σ.Επ οφείλει να διαθέτει τουλάχιστον πέντε (5) ή επτά (7) μέλη για της Κοιν.Σ.Επ Ένταξης.
- Τα μέλη μίας Κοιν.Σ.Επ είναι δυνατό να είναι είτε φυσικά πρόσωπα, είτε φυσικά και νομικά πρόσωπα, αλλά η συμμετοχή των νομικών προσώπων σε αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό του 1/3 των μελών της.
- Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν μπορούν να συμμετέχουν ως μέλη.
- Δεν μπορούν να συμμετέχουν ως μέλη ΝΠΠΔ τα οποία υπάγονται σε ΟΤΑ, με εξαίρεση τις Κοιν.Σ.Επ Ένταξης και με την προϋπόθεση ύπαρξης προηγούμενης έγκρισης από το φορέα που εποπτεύει το ΝΠΠΔ.
- Κάθε μέλος είναι απαραίτητο να διαθέτει έστω μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα και έως πέντε (5) προαιρετικές συνεταιριστικές μερίδες.
- Όλα τα μέλη έχουν δικαίωμα μίας ψήφου, ανεξάρτητα από τον αριθμό συνεταιριστικών μερίδων που έχουν στην κατοχή τους.
- Κάθε μέλος της Διοικούσας Επιτροπής είναι υποχρεωτικά και μέλος της επιχείρησης.
- Η συμμετοχή -από μόνη της- ενός φυσικού προσώπου με την ιδιότητα μέλους-εταίρου σε μία Κοιν.Σ.Επ., δεν αρκεί για να του προσδώσει εμπορική ιδιότητα και αυτόματα δε συνεπάγεται φορολογικές ή ασφαλιστικές υποχρεώσεις.

¹⁰ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ... ό.π., σ. 6370.

- Ένα μέλος κάποιας Κοιν.Σ.Επ. δεν μπορεί να μετέχει σε άλλη Κοιν.Σ.Επ, η οποία έχει έδρα στην ίδια Περιφερειακή Ενότητα και τον ίδιο καταστατικό σκοπό.
- Τα κέρδη της Κοιν.Σ.Επ δε διανέμονται στα μέλη της, εκτός και αν τα μέλη αποτελούν και εργαζομένους σε αυτή.
- Τέλος, η διανομή των κερδών διατίθεται ποσοστιαία και συγκεκριμένα:
 - ❖ 5% για το σχηματισμό αποθετικού,
 - ❖ έως 35% διανέμεται ως κίνητρο παραγωγικότητας στους εργαζομένους,
 - ❖ και το υπολειπόμενο 60% χρησιμοποιείται για τις δραστηριότητες της επιχείρησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

2.5 Η διαδικασία σύστασης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ

Η σύσταση μίας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ., απαιτεί ουσιαστικές ενέργειες σχεδιασμού έναρξης καθώς και ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της και επίσης περιλαμβάνει τυπικές διαδικασίες ίδρυσης. Στις ουσιαστικές αυτές ενέργειες σχεδιασμού ανήκει η προπαρασκευή ποικίλων επιχειρηματικών εργαλείων, όπως για παράδειγμα η έρευνα αγοράς και το επιχειρηματικό σχέδιο, καθώς και η κινητοποίηση και ενημέρωση των πιθανών εταίρων της, με διττό στόχο τη σύσταση του αρχικού πυρήνα της επιχείρησης και την προσέλκυση άλλων ατόμων ή φορέων που ενδέχεται να εκδηλώσουν ενδιαφέρον συμμετοχής.

Οι τυπικές διαδικασίες ίδρυσης, οι οποίες έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα, ενστερνίζονται τα στάδια που προβλέπονται για τη δημιουργία ενός αστικού

συνεταιρισμού, με την εγγραφή στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας να καθίσταται απαραίτητη.

Ειδικότερα, το Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης¹¹, είναι αρμόδιο για την τήρηση και λειτουργία του Γενικού Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας. Αποτελεί Δημόσιο Βιβλίο, το οποίο υφίσταται σε ηλεκτρονική μορφή και η πρόσβαση σε αυτό γίνεται ατελώς από όποιον ενδιαφέρεται, ενώ χωρίζεται σε δύο επιμέρους μητρώα:

- Στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, στο οποίο υποχρεωτικά εγγράφονται οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. οι οποίες συστήνονται με βάση τον παρόντα νόμο και οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης/Κοι.Σ.Π.Ε, σύμφωνα με το νόμο 2716/1999. Μάλιστα με την εγγραφή τους στο Μητρώο, οι ενδιαφερόμενοι φορείς αποκτούν δυνατότητα πρόσβασης στα χρηματοδοτικά εργαλεία του άρθρου εννέα (9) του νόμου 4019/2011 και γίνονται αποδέκτες των οικονομικών κινήτρων και μέτρων στήριξης του άρθρου 10.
- Στο Ειδικό Μητρώο άλλων Φορέων Κοινωνικής Οικονομίας, εγγράφονται προαιρετικά οι υφιστάμενες νομικές μορφές, οι οποίες όμως πρέπει να πληρούν έναν αριθμό κριτηρίων όπως είναι η κοινωνική ωφέλεια ως αποκλειστικός καταστατικός σκοπός, μέσω της παραγωγής αγαθών ή της παροχής υπηρεσιών συλλογικού και κοινωνικού χαρακτήρα, η εστίαση του ενδιαφέροντος και η απόδοση προτεραιότητας στα άτομα και την εργασία στον αντίποδα του κεφαλαίου, η εφαρμογή ενός δημοκρατικού συστήματος λήψης αποφάσεων, η εξασφάλιση αυτονομίας στη διοίκηση και διαχείριση των δραστηριοτήτων τους, η πρόβλεψη χρησιμοποίησης των κερδών τους για τους καταστατικούς σκοπούς τους και δευτερευόντως η δυνατότητα περιορισμένης έκτασης διανομής των κερδών αυτών, η λειτουργία με έναυσμα την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης, η ένταξη των δραστηριοτήτων τους αποκλειστικά σε μία από τις κατηγορίες των Κοινωνικών

¹¹ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ... ό.π., σ. 6370.

Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ. και τέλος η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους επί μία τριετία –τουλάχιστον- πριν από την υποβολή της αίτησης της εγγραφής στο Μητρώο.

Σύμφωνα με το Άρθρο 3 της Εφημερίδας της Κυβέρνησης¹², η σύσταση της Κοιν.Σ.Επ., η σχέση μεταξύ των μελών της, η διοίκηση, η λειτουργία της και η λύση της ορίζονται από το νόμο 1667/1986 (Α'196), εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από αυτό το νόμο. Οι παράγραφοι που δεν εφαρμόζονται από το νόμο 1667/1986 είναι οι 1, 2 και 8 του άρθρου 1, οι 2, 3, 7 και 8 του άρθρου 2, οι 4 και 6 του άρθρου 3, οι 1 και 4 του άρθρου 4, η 2 του άρθρου 5, το άρθρο 8, η 4 του άρθρου 9, το άρθρο 13 και η παράγραφος 2 του άρθρου 14.

Για τη σύσταση της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ., τηρείται όπως προαναφέρθηκε η ίδια διαδικασία που ισχύει και για την ίδρυση ενός αστικού συνεταιρισμού, δηλαδή το καταστατικό πρέπει να υπογράφεται από επτά (7) τουλάχιστον πρόσωπα, αν πρόκειται για Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης και από πέντε (5) το λιγότερο πρόσωπα αν αφορά τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής Φροντίδας ή Συλλογικού Σκοπού. Επιπλέον, μπορεί να γίνει χρήση πρότυπου καταστατικού, το οποίο συμπληρώνεται από τους ιδρυτές της αντίστοιχης Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ., το περιεχόμενο του οποίου προκύπτει σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, της παραγράφου πέντε (5), του άρθρου 17. Στο πρότυπο καταστατικό, περιέχονται οι απολύτως αναγκαίες διατάξεις, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο, και για τα υπόλοιπα υπάρχουν παραπομπές σε διατάξεις οικείων νόμων. Τέλος, ενδεικτικό πρότυπο καταστατικό διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή, από το διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

Όσον αφορά το κομμάτι της συμμετοχής των νομικών προσώπων στις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ., αυτό δεν μπορεί να ξεπερνά το ποσοστό του 1/3 των μελών της και επίσης δικαίωμα συμμετοχής στις Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, έχουν μόνο τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ), με προϋπόθεση την έγκριση του φορέα που τις εποπτεύει.

Επίσης, το κεφάλαιο της επιχείρησης διαιρείται σε συνεταιριστικές μερίδες, όπου ο αριθμός των μερίδων και η ονομαστική τους αξία, η οποία είναι ίδια για κάθε

¹² ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ... ό.π., σ. 6370.

μερίδα, καθορίζονται στο καταστατικό της επιχείρησης. Έτσι, τα μέλη μίας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ., διαθέτουν τουλάχιστον από μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα, ως ελάχιστη χρηματική συμμετοχή στο κεφάλαιο της επιχείρησης, το ύψος της οποίας ορίζεται από το καταστατικό και είναι ίσο για όλα τα μέλη.

Ακόμα, το καταστατικό είναι δυνατό να προβλέπει την απόκτηση προαιρετικών μερίδων, χωρίς δικαίωμα ψήφου, η οποία πραγματοποιείται με καταβολή μετρητών. Ωστόσο, εκτός από το ποσό το οποίο καταβάλλει κάποιο μέλος μίας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ. για την απόκτηση της συνεταιριστικής μερίδας, καμία άλλη ευθύνη δεν έχει απέναντι των δανειστών της.

Τέλος, εκτελεστικό διοικητικό όργανο μίας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ., είναι η Διοικούσα Επιτροπή, η οποία διέπεται από το άρθρο επτά (7) του νόμου 1667/1986 (Α'196), λαμβάνοντας υπόψη την επιφύλαξη του παρόντος νόμου.

2.6 Δίκτυα Συνεργασίας και Προγραμματικές Συμπράξεις.

Στις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ., προβλέπεται η δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ τους με ενδεικτικό αντικείμενο την ανταλλαγή υπηρεσιών ή την υλοποίηση προγραμμάτων, τα οποία χρηματοδοτούνται από εθνικούς, ευρωπαϊκούς ή διεθνείς οργανισμούς, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους καταστατικούς σκοπούς που πρεσβεύουν.

Συγκεκριμένα, για την επίτευξη της συνεργασίας απαιτείται η απόφαση από τη Διοικούσα Επιτροπή της αντίστοιχης Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ. και σύναψη σύμβασης εργασίας με ιδιωτικό συμφωνητικό. Στην περίπτωση ωστόσο, που δημιουργηθεί δίκτυο οικονομικής συνεργασίας, αυτό δε χαρακτηρίζεται από διακριτή νομική προσωπικότητα.

Επιπλέον, οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. έχουν τη δυνατότητα σύμπραξης μέσω της δημιουργίας κοινοπραξιών και συνεταιρισμών¹³, ενώσεων και κεντρικών ενώσεων καθώς και ευρωπαϊκών συνεταιρισμών και ευρωπαϊκών ομίλων, ενώ παράλληλα ως συμβαλλόμενοι δύνανται να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με αντισυμβαλλόμενους το Δημόσιο ή τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης/Ο.Τ.Α., πρώτου και δεύτερου βαθμού, με σκοπό την πραγμάτωση δράσεων, οι οποίες υφίστανται στους καταστατικούς σκοπούς των αντισυμβαλλομένων, με προϋπόθεση την τήρηση των αναφερομένων, όπως ορίζεται από το άρθρο 100 του νόμου 3852/2010 (Α'87).

¹³ *ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ...* ό.π., σ. 6372.

3^ο Κεφάλαιο

Οι Οικονομικοί πόροι και τα μέτρα στήριξης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ.

3.1 Οι πόροι των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ.

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. χρειάζεται να διαθέτουν οικονομικούς, ανθρώπινους και τεχνολογικούς πόρους, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη λειτουργία τους¹⁴. Ειδικότερα, τις κύριες πηγές εισοδήματός τους αποτελούν το κεφάλαιο της επιχείρησης, οι δωρεές τρίτων, τα έσοδα από την αξιοποίηση της περιουσίας της, τα έσοδα από την επιχειρηματική της δραστηριότητα, οι επιχορηγήσεις από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι διεθνείς ή εθνικοί οργανισμοί ή Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού, τα έσοδα από άλλα προγράμματα, τα κεφάλαια από κληροδοτήματα, οι δωρεές και παραχωρήσεις της χρήσης περιουσιακών στοιχείων, αλλά και κάθε άλλο έσοδο που προκύπτει από την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της, όπως ορίζεται από το καταστατικό της.

Ενδεικτικά, στις ΗΠΑ οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί εισπράττουν κατά προσέγγιση το μισό σχεδόν εισόδημά τους από δίδακτρα και αντίστοιχες πηγές δεδουλευμένου εισοδήματος, με τις δωρεές να συνιστούν το ένα πέμπτο του συνόλου και το κράτος να παρέχει το υπόλοιπο κομμάτι της χρηματοδότησης.

¹⁴ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ... ό.π., σ. 6372.

3.2 Η διανομή των κερδών

Η διανομή των κερδών¹⁵ σε μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση/Κοιν.Σ.Επ., δεν προορίζεται για τα μέλη της, με εξαίρεση την περίπτωση που τα μέλη της είναι και εργαζόμενοι σε αυτή, οπότε και εφαρμόζεται η ανάλογη νομοθεσία.

Επίσης, από τα κέρδη διατίθενται ετησίως το ποσοστό της τάξεως του 5% για το σχηματισμό αποθετικού, το ποσοστό έως 35% στους εργαζομένους της, ως έναυσμα και εφαλτήριο για παραγωγικότητα και το απομένον ποσοστό απευθύνεται στις δραστηριότητες της επιχείρησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

3.3 Μέτρα στήριξης και κίνητρα από τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ.

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ., έχουν αρχικά τη δυνατότητα να εντάσσονται σε προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας καθώς και σε προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού/Ο.Α.Ε.Δ., ώστε να μπορούν να κατοχυρώσουν στήριξη για την εργασία και για κάθε είδους ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

Επιπρόσθετα, οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. δεν υπόκεινται σε φορολόγηση του εισοδήματός τους για το ποσοστό που λαμβάνουν από τα κέρδη τους, το οποίο και προσανατολίζεται για τη δημιουργία αποθεματικού και τις δραστηριότητές της, με βάση και το άρθρο επτά (7) της Εφημερίδας της Κυβέρνησης. Ακόμα, το ποσοστό που διανέμεται στους εργαζομένους από τα κέρδη, εμπίπτει σε παρακράτηση του φόρου εισοδήματος, η οποία παρακράτηση συνεπάγεται την εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, αναφορικά με τα κέρδη της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης/Κοιν.Σ.Επ. και των εργαζομένων σε αυτή, οι οποίοι ανήκουν στις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού.

¹⁵ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ... ό.π., σ. 6372.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι όσοι από τους εργαζόμενους στις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. ανήκουν στις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού και λαμβάνουν το επίδομα πρόνοιας ή επιδόματα επανένταξης ή κάθε είδους νοσήλιο ή και παροχή, εξακολουθούν να εισπράττουν τις συγκεκριμένες παροχές παράλληλα με την αμοιβή που δέχονται από τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο Κοινωνικός Επιχειρηματίας και τα χαρακτηριστικά του.

4.1 Διερεύνηση του όρου «Κοινωνικός Επιχειρηματίας».

Σύμφωνα με τον Dees (2001), οι κοινωνικοί επιχειρηματίες¹⁶ αποτελούν «τους φορείς αλλαγών στον κοινωνικό τομέα» και είναι συνυφασμένοι με ενέργειες οι οποίες περιλαμβάνουν την υιοθέτηση μίας αποστολής για τη δημιουργία και τη διατήρηση μίας κοινωνικής αξίας -και όχι απλά μία ιδιωτική αξία-, την αναγνώριση και παράλληλα την αδιάλειπτη επιδίωξη αξιοποίησης των νέων ευκαιριών που θα εξυπηρετούν την παρούσα αποστολή, τη συμμετοχή σε μία διαδικασία αειφόρων καινοτομιών και μάθησης, την επίδειξη αποφασιστικότητας στις δράσεις τους, ανεξάρτητα από τον περιορισμό που ενδέχεται να τους δημιουργούν οι τωρινοί διατιθέμενοι πόροι και τέλος την έκφραση ενός αυξημένου αισθήματος ευθύνης απέναντι τόσο στις πληθυσμιακές ομάδες που εξυπηρετούν όσο και στα αποτελέσματα που κάθε φορά προκύπτουν.

Αυτό που διαφαίνεται από το συγκεκριμένο ορισμό είναι ότι κυρίως προσδιορίζονται όσα μπορούν να κάνουν οι κοινωνικοί επιχειρηματίες, παρά το ποιοι είναι, αναδιαμορφώνοντας και απαντώντας έτσι το ερώτημα «ποιοι έχουν τη τάση να γίνονται κοινωνικοί επιχειρηματίες;», καθώς είναι σημαντικό να καταστούν αντιληπτά τα προσωπικά χαρακτηριστικά και η επιχειρηματική προετοιμασία, εννοώντας τις εσωτερικές δυνάμεις που διέπουν την εμπορική και κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Χαρακτηριστικό είναι ότι έχουν διεξαχθεί από μελετητές αρκετές δημογραφικές και ψυχολογικές έρευνες αναφορικά με τους επιχειρηματίες, ώστε να υπάρχει δυνατότητα σχετικού καθορισμού του ορισμού τους. Ειδικότερα, μία σειρά από μελέτες, οι οποίες διερευνούσαν τα εσωτερικά χαρακτηριστικά των επιχειρηματιών (δηλαδή τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους) για τα οποία δεν είναι ευθύνονται απαραίτητα οι ίδιοι, απέδειξαν ότι όντως υπάρχουν κάποιες ομάδες στις οποίες η ενασχόληση με μία επιχειρηματική δραστηριοποίηση είναι πιο αυξημένη και πιθανή. Ενδεικτικά, ο Saxenian (2000), σε μία έρευνα του διαπιστώνει την ανάπτυξη τάσης υψηλού επιπέδου επιχειρηματικότητας από τους μετανάστες. Ακόμα, σε κάποιες άλλες έρευνες φαίνεται ότι τα πρωτότοκα παιδιά έχουν

¹⁶ Brooks, C. Arthur, *Κοινωνική...*, ό.π., σ. 40-41.

περισσότερες πιθανότητες να γίνουν επιχειρηματίες καθώς και ότι η ανάγκη για ενασχόληση με την επιχειρηματικότητα σημειώνεται σε ηλικίες-ορόσημα όπως είναι οι δεκαετίες των τριάντα, σαράντα ή πενήντα.

Επίσης, υπάρχουν μελέτες οι οποίες έχουν διερευνήσει τα εγγενή χαρακτηριστικά, τα οποία προβλέπουν την εκδήλωση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, όπως είναι για παράδειγμα το φύλο, με βάση το οποίο φαίνεται πως οι άντρες κοινωνικοί επιχειρηματίες είναι περισσότεροι από τις γυναίκες αλλά αναλογικά έχουν μικρότερη διαφορά σε σύγκριση με τους εμπορικούς επιχειρηματίες, ενώ σε άλλες μελέτες υποστηρίζεται ότι υφίστανται περισσότερες πιθανότητες οι κοινωνικοί επιχειρηματίες να είναι φορείς κάποιου προσωπικού τραύματος όπως κατάθλιψη, αλκοολισμός ή ναρκωτικά. Ωστόσο, παρά το ενδιαφέρον που συγκεντρώνουν οι παραπάνω έρευνες, δεν κατορθώνουν να ορίσουν ή έστω να προσεγγίσουν τον κοινωνικό επιχειρηματία. Επομένως, χρειάζεται να εξεταστούν και τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους, προκειμένου να σχηματιστεί μία ολοκληρωμένη εικόνα για την ταυτότητα του επιχειρηματία.

Ειδικότερα, υπάρχουν πέντε ψυχολογικά χαρακτηριστικά τα οποία συναντώνται σε μεγαλύτερη συχνότητα στις διάφορες μελέτες που πραγματοποιούνται. Το πρώτο ψυχολογικό χαρακτηριστικό αφορά την καινοτομία, δηλαδή λαμβάνοντας ως δεδομένο την ανάγκη ύπαρξης καινοτομιών στην επιχειρηματικότητα, εύλογα προκύπτει ότι οι επιχειρηματίες τείνουν να είναι καινοτόμοι, αναπτύσσοντας νέες ιδέες για να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις που διαρκώς εμφανίζονται.

Ένα ακόμα ψυχολογικό χαρακτηριστικό συνιστά ο προσανατολισμός στο επίτευγμα, το οποίο σημαίνει την εστίαση από τους επιχειρηματίες με ιδιαίτερο τρόπο προς τους στόχους και την καταγραφή της προόδου προς αυτούς. Επίσης, η ανεξαρτησία αποτελεί ψυχολογικό χαρακτηριστικό των επιχειρηματιών, καθώς παρατηρείται ότι στην πλειοψηφία τους στηρίζονται κυρίως στις δυνάμεις και δυνατότητες τους, ενώ προτιμούν να εργάζονται μόνοι τους για την επίτευξη των στόχων που έχουν θέσει. Η αίσθηση του ελέγχου της μοίρας είναι ένα ακόμα χαρακτηριστικό, αφού οι επιχειρηματίες σπάνια αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους ως θύμα του περιβάλλοντος, ενώ συνήθως αντιλαμβάνονται τις αρνητικές συνθήκες ως ευκαιρίες και όχι ως απειλές. Σε αυτό το χαρακτηριστικό βασίζεται και το επόμενο, το οποίο είναι η μικρή αποστροφή προς τον κίνδυνο, με στοιχεία να αποδεικνύουν ότι

οι επιχειρηματίες είναι πιο ανεκτικοί απέναντι στον κίνδυνο και περισσότερο εφευρετικοί στην εύρεση τρόπων ελάττωσης του εκάστοτε κινδύνου.

Επίσης, η ανοχή στην ασάφεια συνιστά ψυχολογικό χαρακτηριστικό των επιχειρηματιών, όπου φαίνεται πως συγκριτικά με άλλα άτομα οι επιχειρηματίες έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόζονται πιο εύκολα και να ελίσσονται σε καταστάσεις που δυναμιτίζουν και δεν είναι ιδιαίτερα σαφείς.

Σε αυτά τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά προστίθεται και η άποψη του Bornstein (2005), κατά την οποία ο κοινωνικός επιχειρηματίας χαρακτηρίζεται από «πρωτοβουλία, ενέργεια, δημιουργικότητα, ικανότητα για αυτοβελτίωση, προσήλωση στα αποτελέσματα, ικανότητα αντίληψης και κατανόησης της αγοράς και κυρίως εστίαση στην οικοδόμηση ενός δίκαιου κόσμου. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά συνδεδεμένα δομούν το τελευταίο ψυχολογικό χαρακτηριστικό του κοινωνικού επιχειρηματία, το οποίο καλείται κοινωνική συναίσθηση και κοινωνικός προβληματισμός, καθώς οι κοινωνικοί επιχειρηματίες είναι σε θέση να αφουγκράζονται την αξία του κοινωνικού οφέλους και προσφέρονται να διαθέσουν τα ταλέντα τους, με σκοπό την ενίσχυση των προαναφερθέντων οφελών.

4.2 Ο Κοινωνικός Επιχειρηματίας και η Ηγεσία.

Ο κοινωνικός επιχειρηματίας συχνά πρέπει να συνδυάζει το χαρακτηριστικό της καινοτομίας με αυτό της ηγεσίας, ιδιότητες που μοιάζουν δύσκολες να συγκεραστούν σε ένα άτομο. Ωστόσο, οι Waddock και James¹⁷ (1991) δημιούργησαν ένα κατάλογο, ο οποίος περιλαμβάνει τα σημαντικότερα ηγετικά χαρακτηριστικά που διαθέτει ένας κοινωνικός επιχειρηματίας.

Συγκεκριμένα, ο κοινωνικός επιχειρηματίας έχει την ικανότητα να εντάξει το κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο είναι πολυσύνθετο, σε ένα όραμα, το οποίο έχει δυνατότητες ανάπλασης και ανασχηματισμού δημοσίων στάσεων, με την προϋπόθεση ότι θα πραγματοποιηθεί. Επιπλέον, οι κοινωνικοί επιχειρηματίες χαρακτηρίζονται από προσωπική αξιοπιστία, την οποία και χρησιμοποιούν για την εύρεση πόρων ιδιάζουσας σημασίας, αλλά και για τη σύσταση του αναγκαίου δικτύου συμμετεχόντων οργανισμών. Ακόμα, ο κοινωνικός επιχειρηματίας μέσω της

¹⁷ Brooks, C. Arthur, *Κοινωνική...*, ό.π., σ. 44-45.

πλαisiώσης του προγράμματος που πρεσβεύει με έμφαση στις κοινωνικές αξίες και όχι τους οικονομικούς πόρους, καλλιεργεί την προσήλωση των οπαδών και όσων πρόσκεινται φιλικά σε αυτό, δημιουργώντας την αίσθηση ενός κοινού συλλογικού σκοπού, ο οποίος λειτουργεί συνδεδετικά ανάμεσα στον κοινωνικό επιχειρηματία και τους συμμετέχοντες.

Ο Miner (1996), παρουσίασε τέσσερις διαφορετικούς τύπους επιχειρηματία, οι οποίοι έχουν τους αντιστοίχους τους και στην κοινωνική επιχειρηματικότητα. Συγκεκριμένα, ο πρώτος τύπος είναι αυτός που «θέτει προσωπικούς στόχους επίτευξης» και επιθυμεί να ξεκινήσει κοινωνικά εγχειρήματα. Ακολουθεί ο τύπος του «υπερ- πωλητή», ο οποίος κυρίως συναντάται σε προσπάθειες και δράσεις που αφορούν στη συγκέντρωση οικονομικών πόρων και παράλληλα λειτουργούν με καινοτομία στον τρόπο εύρεσης και εξυπηρέτησης των δωρητών. Τον τρίτο τύπο συνιστά ο «πραγματικός μάνατζερ», τον οποίο αντιπροσωπεύει ο επιχειρηματίας που προέρχεται από το εσωτερικό ενός εδραιωμένου οργανισμού και έχει ως σκοπό να αναβαθμίσει την κοινωνική επιχείρηση στην οποία συμμετέχει. Τελευταίος τύπος είναι ο «δημιουργός άριστων ιδεών», ο οποίος βασιζόμενος στην τεχνογνωσία που διαθέτει και στη δημιουργικότητα που τον διέπει ως προς τις καινοτομίες, επιτυγχάνει την περάτωση κοινωνικών αποστολών.

Συνοψίζοντας, ο κοινωνικός επιχειρηματίας ως προς τον ορισμό του φαίνεται ότι συνίσταται από ένα κράμα ποικίλων χαρακτηριστικών, τα οποία όμως συγκλίνουν στον κοινό άξονα της εύρεσης δημιουργικών και βιώσιμων λύσεων σε σημαντικά θέματα, μέσω του εντοπισμού αυτού που αδυνατεί να λειτουργήσει. Ο ρόλος του είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αφού μπορεί με τη στάση και τη δραστηριοποίησή του να κινητοποιήσει ολόκληρες κοινωνίες να γίνουν οι φορείς της αλλαγής και της λύσης που επιζητούν, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες για το συλλογικό όφελος σε αντιδιαστολή με το παρωχημένο, τεχνοκρατικό μοντέλο του καπιταλισμού, το οποίο ευνοούσε και ευνοεί τους λίγους, διαχωρίζει και θέτει τους ανθρώπους στο περιθώριο αν δεν πληρούν τα ανάλογα οικονομικά κριτήρια, στερώντας τους ευκαιρίες και ποιότητα ζωής, επειδή αδυνατούν να αφομοιωθούν και να υπάρξουν στον ελιτιστικό, εγωκεντρικό, καταναλωτικό και μηχανοκρατικό τρόπο ζωής που προάγει και υποστηρίζει το συγκεκριμένο σύστημα, για την εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων και συμφερόντων σε βάρος των υπόλοιπων συνανθρώπων τους.

Στόχος επομένως του κοινωνικού επιχειρηματία και της κοινωνικής επιχείρησης γενικότερα, οφείλει να είναι η επίλυση της ενδεχόμενης προβληματικής κατάστασης,

αναδιαμορφώνοντας το σύστημα και μεταλαμπαδεύοντας τη λύση, ώστε να βοηθηθούν όσοι περισσότεροι άνθρωποι και κοινωνίες γίνεται, μέσα από τη διαφορετική προσέγγιση που προσφέρουν, η οποία έχει χαρακτήρα ανθρωπιστικό, υποστηρικτικό και αλληλέγγυο, απευθύνεται σε κάθε άνθρωπο, και δέχεται να τον βοηθήσει για αυτό που φέρει και είναι και όχι εξετάζοντας τον οικονομικό του προϋπολογισμό.

5^ο Κεφάλαιο

Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και τον κόσμο.

5.1 Το διεθνές θεσμικό πλαίσιο.

Η κοινωνική οικονομία είναι ένα ζήτημα μείζονος σημασίας στην πολιτική σκαλέτα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επιδιώκεται η ενθάρρυνση των πολιτών με σκοπό να αναπτύξουν επιχειρηματικές ιδέες με κοινωνική αποστολή. Η κεντρική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης εστιάζει σε ανταγωνιστικές επιχειρήσεις του τρίτου τομέα οι οποίες να είναι σε θέση να δραστηριοποιηθούν στις διεθνείς αγορές με ίσους όρους με αυτές του κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Κομβική χρονολογία για την κατανόηση του πολιτικού πλαισίου αποτελεί το έτος 1989, όπου ξεκινάει η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διάδοση της επιχειρηματικότητας στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, ενώ την ίδια περίοδο χρηματοδοτήθηκαν ποικίλα προγράμματα για την προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Οικονομικών και Κοινωνικών υποθέσεων έχει εγκρίνει μια σειρά χρηματοδοτικών προγραμμάτων για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Μια ακόμα σημαντική χρονολογία είναι το έτος 2003, όπου το συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσπάθησε να συμβάλει στην προώθηση της κοινωνικής οικονομίας με την παροχή ενός υποδείγματος για τη σύνταξη καταστατικού συνεταιριστικής εταιρείας. Το επόμενο έτος, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε ειδικό οδηγό για την προώθηση των συνεταιριστικών εταιριών στην Ευρώπη και τη βελτίωση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης (ΕΕ, 2013).

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση, για την προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας θέσπισε κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις, δημιουργώντας κίνητρο στους επιχειρηματίες να επενδύσουν στην κοινωνική οικονομία. Ωστόσο πρέπει να διευκρινιστεί ότι το νομικό πλαίσιο δεν είναι ομοιόμορφο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση για τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Ενδεικτικά, στην Ιταλία θεσπίστηκε ο νόμος 381/1991 για την κοινωνική συνεργασία των επιχειρήσεων με

νομική μορφή, με την Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ). Από την παρούσα νομοθεσία προκύπτει ότι οι δύο τύποι κοινωνικών επιχειρήσεων που μπορούν να αναπτύσσονται είναι η συνεργατική επιχείρηση τύπου Α, η οποία μπορεί να παρέχει κοινωνικές, εκπαιδευτικές και υγειονομικές υπηρεσίες και η συνεργατική επιχείρηση τύπου Β, που έχει τη δυνατότητα να παράγει προϊόντα και υπηρεσίες και έχει ως στόχο την απασχόληση των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Η ίδρυση των επιχειρήσεων μπορεί να γίνει από τρία άτομα και πάνω, ενώ μέλη στο συνεταιρισμό μπορεί να είναι οι εργαζόμενοι, οι χρηματοδότες, τα μέλη της κοινωνίας και οι εθελοντές.

Στην Ισπανία το νομικό πλαίσιο που αφορά στις συνεργατικές επιχειρήσεις είναι κυρίως ο νόμος 27/1999, ενώ υπάρχει μια πλειάδα από σχετικές νομοθεσίες που έχουν ισχύ μόνο σε επίπεδο περιφέρειας. Σε περιφερειακό επίπεδο παρουσιάζονται τουλάχιστον 14 διαφορετικές νομοθεσίες και ισχύουν μόνο για την περιφέρεια που έχουν θεσπιστεί. Οι τύποι συνεργατικών επιχειρήσεων που υπαγορεύονται από τις συγκεκριμένες νομοθεσίες, αφορούν συνεργασίες νοικοκυριών, συνεργασίες καταναλωτών και συνεργασίες ασφαλιστικών και τραπεζικών υπηρεσιών.

Ένα ακόμα παράδειγμα είναι αυτό του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο το 2004 παρουσίασε την έννοια της κοινοτικά ενδιαφερόμενης επιχείρησης με τη νομοθεσία companies ACT 2004 (audit, investigations and community interest company). Η βασική ιδέα είναι να αναπτυχθούν επιχειρήσεις περιορισμένης ευθύνης που προσφέρουν οφέλη στην κοινωνία και όχι επιχειρήσεις με μοναδικό στόχο το κέρδος. Οι περισσότερες επιχειρήσεις που έχουν αναπτυχθεί είναι περιορισμένης ευθύνης με εγγυήσεις και πολύ λίγες περιορισμένης ευθύνης με μετοχές.

Η Γερμανία παρουσιάζει μία ποικιλία ως προς τους τύπους κοινωνικών επιχειρήσεων, οι οποίοι έχουν στόχο την ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων στην αγορά εργασίας. Η ίδρυση των κοινωνικών επιχειρήσεων πραγματοποιείται από διάφορους δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς και πολίτες. Η νομική μορφή που λαμβάνουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι συνεταιριστικής μορφής και απασχολούν ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (άνεργοι).

Τελευταίο παρατίθεται το παράδειγμα της Γαλλίας, όπου στην πλειονότητά τους, οι υφιστάμενες κοινωνικές επιχειρήσεις αφορούν στην ενσωμάτωση μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας και στην απασχόληση ενός πολύ μικρού ποσοστού εργαζομένων που είναι εκτός αγοράς εργασίας για χρονικό διάστημα μικρότερο του ενός έτους. Η χρηματοδότηση αυτών των επιχειρήσεων γίνεται είτε

από δημόσιους πόρους είτε από τους κατοίκους μίας περιοχής, για τις υπηρεσίες που παρέχονται από τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

5.1.2 Η Διεθνής προσέγγιση στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα.

Σύμφωνα με τα ερευνητικά δεδομένα, εκτιμάται ότι η κοινωνική οικονομία στην Ευρώπη, την οποία συναποτελούν οι συνεταιρισμοί, οι αλληλασφαλιστικές εταιρείες, οι ενώσεις και τα ιδρύματα, απασχολεί πάνω από 14,5 εκατομμύρια εργαζόμενους, οι οποίοι αντιστοιχούν στο 6,5 % του ενεργού πληθυσμού των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά προσέγγιση στο 7,4 % του ενεργού πληθυσμού των χωρών αυτών. Σε αυτούς τους αριθμούς περιλαμβάνεται η πλειονότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων, καθώς σε αυτές συγκαταλέγονται όλες οι κοινωνικές επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν νομικές μορφές της κοινωνικής οικονομίας, όπως είναι οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί και οι επιχειρηματικές ενώσεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η κοινωνική οικονομία έχει σημειώσει δυσανάλογη μεγέθυνση μεταξύ 2002/03 και 2009/10, καθώς αυξήθηκε από το 6 % στο 6,5 % της συνολικής ευρωπαϊκής αμειβόμενης απασχόλησης και από τα 11 εκατομμύρια στα 14,5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Ωστόσο, πρόκειται για ένα φαινόμενο που δεν περιορίζεται στην Ευρώπη, αλλά συναντάται και στον υπόλοιπο κόσμο, όπως αποδεικνύεται από τα στοιχεία για τους συνεταιρισμούς που δημοσιεύτηκαν στο World Cooperative Monitor/ Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Συνεταιρισμών του Euricse και της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (www.monitor.coop).

Σήμερα, οι οργανώσεις-φορείς που εκπροσωπούν την κοινωνική οικονομία στην Ευρώπη είναι οι εξής:

1. Cooperative family:

- EUROCOOP: European Community of Consumer Cooperatives,
- CECODHAS: European Liaison Committee for Social Housing — cooperative section,
- CECOP: European Confederation of Workers' Cooperatives, Social Cooperatives and Participative Enterprises,
- COGECA: General Confederation of Agricultural Cooperatives,
- GEBC: European Cooperative Banking Group,
- UEPS: European Union of Social Pharmacies.

2. Mutual society family:

- AIM: International Association of Mutual Societies,
- AMICE - Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe.

3. Association and social action organisation family:

- CEDAG: European Council of Associations of General Interest,
- EFC: European Foundation Centre,
- European Platform of Social NGOs.

4. Platforms for Social Enterprises:

- CEFEC: Social Firms Europe, the Confederation of European Social Firms, Employment, Initiatives and Social Cooperatives.

Όλοι οι παραπάνω φορείς αποτελούν σήμερα την κοινωνική οικονομία της Ευρώπης. Ωστόσο, τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια έχουν εμφανιστεί τα κοινά δίκτυα και οι πλατφόρμες που αντιπροσωπεύουν την κοινωνική οικονομία και αποτελούνται από κρατικούς φορείς ή εταιρείες και άλλες κοινωνικές οργανώσεις, ενθαρρύνοντας ενεργά την κοινωνική οικονομία. Τέτοιες περιπτώσεις είναι το δίκτυο ESMED, το Ευρώ-Μεσογειακό δίκτυο κοινωνικής οικονομίας, που αποτελείται από τις εθνικές κοινωνικές οικονομίες και οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις της Πορτογαλίας, της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας, του Μαρόκου και της Τυνησίας, το δίκτυο REVES, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πόλεων και Περιφερειών για την Κοινωνική Οικονομία, το δίκτυο ENSIE, που είναι το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις Κοινωνικής Ένταξης και το δίκτυο FEDES για την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των εργοδοτών Κοινωνικής οικονομίας. Τέλος, ο CIRIEC είναι μία ασυνήθιστη περίπτωση οργανισμού, που φέρνει σε επικοινωνία οργανώσεις που εκπροσωπούν εταιρίες του δημόσιου τομέα και κοινωνικές και συνεταιριστικές οικονομίες πολλών ευρωπαϊκών χωρών, μαζί με επιστημονικούς ερευνητές που ειδικεύονται στον τομέα αυτό.

Ακολουθεί ενδεικτικά το μέγεθος της κοινωνικής οικονομίας σε ορισμένες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο περιγράφεται με αριθμητικά δεδομένα. Συγκεκριμένα:

- Γερμανία: Στη Γερμανία αυτή την στιγμή υπάρχουν 7.415 συνεταιρισμοί, 328 αμοιβαίες ενώσεις και 505.984 ενώσεις. Συνολικά όλες αυτές οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι 513.727. Το ποσοστό της απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία σε σχέση με την συνολική απασχόληση της Γερμανικής οικονομίας ανέρχεται στο 6.35%. Η διαφορά στους μισθούς των εργαζομένων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας ανάμεσα στη σύγκριση των μισθών που δίνονταν

το 2002/2003 σε σχέση με τους μισθούς που δίνονταν το 2009/2010 αυξήθηκε κατά 21%.

- Αυστρία: Στην Αυστρία μέχρι στιγμής υφίστανται 1.860 συνεταιρισμοί, 59 αμοιβαίες ενώσεις και 116.556 ενώσεις. Συνολικά όλες αυτές οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι 118.475. Το ποσοστό της απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία σε σχέση με την συνολική απασχόληση της Αυστριακής οικονομίας ανέρχεται στο 5.70%. Η διαφορά στους μισθούς των εργαζομένων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας ανάμεσα στη σύγκριση των μισθών που δίνονταν το 2002/2003 σε σχέση με τους μισθούς που δίνονταν το 2009/2010 μειώθηκε κατά 10.23%.
- Σουηδία: Στη Σουηδία αυτή την στιγμή υπάρχουν 12.162 συνεταιρισμοί, 128 αμοιβαίες ενώσεις και 18.872 ενώσεις. Συνολικά όλες αυτές οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι 31.162. Το ποσοστό της απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία σε σχέση με την συνολική απασχόληση της Σουηδικής οικονομίας ανέρχεται στο 11.16%. Η διαφορά στους μισθούς των εργαζομένων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας ανάμεσα στη σύγκριση των μισθών που δίνονταν το 2002/2003 σε σχέση με τους μισθούς που δίνονταν το 2009/2010 αυξήθηκε κατά 146.58%.
- Γαλλία: Στη Γαλλία αριθμούνται 24.870 συνεταιρισμοί, 6.743 αμοιβαίες ενώσεις και 160.884 ενώσεις. Συνολικά όλες αυτές οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι 192.497. Το ποσοστό της απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία σε σχέση με την συνολική απασχόληση της Γαλλικής οικονομίας ανέρχεται στο 9.02%. Η διαφορά στους μισθούς των εργαζομένων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας ανάμεσα στη σύγκριση των μισθών που δίνονταν το 2002/2003 σε σχέση με τους μισθούς που δίνονταν το 2009/2010 αυξήθηκε κατά 16.79%.

5.1.3 Παραδείγματα Κοινωνικών Επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο.

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα παρουσιαστούν ορισμένα παραδείγματα επιτυχημένων Κοινωνικών Επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο¹⁸. Ειδικότερα:

¹⁸ <http://oikopress.gr/index.php/2012-10-04-11-11-33/796-paradeigmata-evrwpaikwn-synetairismwn-ths-koinwnikh-s-oikonomias>

- Το παράδειγμα της κοινοπραξίας «In Concerto»: Σε μία δεκαετία, η κοινοπραξία In Concerto στο Καστελφράνκο Βένετο της βορειοδυτικής Ιταλίας εξελίχθηκε στη μεγαλύτερη επιχείρηση της περιοχής. Η κοινοπραξία ιδρύθηκε το 2002 από τοπικούς κοινωνικούς συνεταιρισμούς, πολλοί από τους οποίους βρίσκονταν στη φάση εκκίνησης, και δραστηριοποιείται σε μία περιοχή 100.000 κατοίκων. Η κοινοπραξία αποτελείται από 22 κοινωνικούς συνεταιρισμούς, απασχολεί περίπου 1.300 εργαζομένους (όπου περισσότεροι από 200 έχουν κάποιο είδος σωματικού ή κοινωνικού μειονεκτήματος) και παρέχει υπηρεσίες επανένταξης σε πάνω από 1.000 χρήστες. Η κοινοπραξία έχει συνολικό κύκλο εργασιών που υπερβαίνει τα 47 εκατομμύρια ευρώ και ο οποίος, ακόμη και το 2010, μία ζοφερή χρονιά για τις περισσότερες επιχειρήσεις, αυξήθηκε κατά σχεδόν 13 %. Η «In Concerto» είναι μία μεγάλη σύμπραξη συνεταιρισμών με ενιαία αποστολή, που βασίζεται στην ιδέα ότι οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί θα πρέπει να δηλώνουν όσο το δυνατόν περισσότερο παρόντες στην τοπική περιοχή και να δραστηριοποιούνται σε κάθε δυνατό πεδίο. Ο μηχανισμός αυτός παράγει εισόδημα για την τοπική περιοχή, παρέχει απασχόληση και ενισχύει την κοινωνική ένταξη, για άτομα με αναπηρίες, πρώην φυλακισμένους, ή οποιονδήποτε μειονεκτεί κοινωνικά, περιλαμβανομένων των ατόμων άνω των 50 ετών που έχουν απολυθεί και αγωνίζονται να στηρίξουν τις οικογένειές τους.

Ο μηχανισμός αυτός είναι εφικτός, επειδή οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί που ανήκουν στην «In Concerto» έχουν αποφασίσει ότι ορισμένες λειτουργίες και αποφάσεις (όπως η επιλογή προσωπικού, οι λογιστικές εργασίες, οι αγορές) θα εκτελούνται κεντρικά. Οι σχέσεις μεταξύ των μελών είναι πολύ στενές και η απόφαση να ενώσουν τις δυνάμεις τους επέτρεψε σε όλους τους συνεταιρισμούς, συμπεριλαμβανομένων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, να αναπτυχθούν και να αυξήσουν το μέγεθός τους. Ένα εσωτερικό ταμείο βοηθάει τους συνεταιρισμούς να εισαγάγουν καινοτομίες. Οι συνεταιρισμοί καταβάλλουν ποσά στο ταμείο, βάσει του όγκου των εργασιών τους, καθώς η εργασία, και όχι το κέρδος, είναι ο τελικός σκοπός και η αξία που παράγουν και προσφέρουν στον πληθυσμό και ιδιαίτερα στα πιο αδύναμα μέλη της κοινωνίας.

Οι συνεταιρισμοί της «In Concerto» δραστηριοποιούνται σε πολλούς τομείς, όπως η ξυλουργική, οι καθαρισμοί καθώς και σε κοινωνικές υπηρεσίες όπως στην κατ' οίκον υγειονομική περίθαλψη, στη φροντίδα ηλικιωμένων και στις κοινότητες για άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα. Η κοινοπραξία μπορεί να εμφανίζεται στις μεγάλες επιχειρήσεις ως «πάροχος λύσεων», αναλαμβάνοντας τη διαχείριση μιας πλήρους γραμμής παραγωγής, εποπτεύοντας την παραγωγή αλλά και την αποθήκευση, τη διαχείριση του προσωπικού και τις πιστοποιήσεις. Η συνεργασία ανάμεσα στους συνεταιρισμούς και η απόφαση να προκρίνεται το σύστημα ως σύνολο και όχι το επιμέρους κέρδος συνεπάγεται την ικανότητα των συνεταιρισμών για προσφορά σπουδαίων πλεονεκτημάτων στους πελάτες. Ως αποτέλεσμα, σε μια εποχή που η Ιταλία κατακλύζεται από εισαγόμενα κινεζικά προϊόντα, η κοινοπραξία εξάγει προϊόντα της στην Κίνα. Εν τέλει, η In Concerto δεν είναι ανταγωνιστική λόγω του χαμηλού εργατικού κόστους, αλλά επειδή συνιστά μία ευέλικτη, ενοποιημένη και καινοτόμο επιχείρηση.

- Η αλυσίδα εστιατορίων «Fifteen»: Η ίδρυση αυτής της παγκόσμιας κοινωνικής επιχείρησης, πραγματοποιήθηκε το 2002 από τον γνωστό σεφ Jamie Oliver και προβλήθηκε αρχικά στην τηλεόραση. Εκεί υλοποιείται ένα πρωτοπόρο πρόγραμμα εκμάθησης για νέους, ηλικίας 18-24 και ταυτόχρονα λειτουργεί σε καθημερινή βάση ένα εστιατόριο. Το «Fifteen» ονομάστηκε έτσι από την πρώτη 15μελή ομάδα που συμμετείχε στο πρόγραμμα στο Λονδίνο όταν ξεκίνησε, το 2002. Υπάρχουν 3 εστιατόρια «Fifteen» σε όλο τον κόσμο: στο Άμστερνταμ, στην Κορνουάλλη και στο Λονδίνο.

Ο στόχος του Jamie Oliver ήταν διπλός: σε πρώτο επίπεδο ήθελε να προσφέρει μία δεύτερη ευκαιρία σε άνεργους νέους ώστε να αλλάξουν το μέλλον τους μέσα από τη μαγεία του φαγητού και σε δεύτερο να προσφέρει στους πελάτες υπέροχο φαγητό σε συνδυασμό με άριστη εξυπηρέτηση. Το εστιατόριο είναι η βασική αρτηρία μιας φιλανθρωπικής εταιρίας, της «Jamie Oliver Foundation», και τα κέρδη προορίζονται για το σκοπό αυτό. Ένα μεγάλο ποσοστό από τους νέους που εκπαιδεύονται εκεί είχαν άσχημο παρελθόν (αλκοόλ, ναρκωτικά). Έχοντας αφήσει το σχολείο, έψαχναν απεγνωσμένα για δουλειά. Το «Fifteen» δημιουργήθηκε για να τους υποστηρίξει. Εκπαιδεύονται για ένα έτος, ώστε να αποκτήσουν υψηλού επιπέδου δεξιότητες και εμπειρία. Οι ώρες δουλειάς είναι πολλές και η εκπαίδευση συχνά σκληρή, αλλά οι μαθητές έχουν διαρκή υποστήριξη μέσα από το πρόγραμμα. Περίπου οι 3 στους 4 που εκπαιδεύτηκαν στο «Fifteen» εργάζονται σήμερα ως επαγγελματίες σεφ και οι 9 στους 10 το χαρακτηρίζουν ως: «Μία εμπειρία που επηρέασε σε τεράστιο βαθμό τη ζωή μας».

- Το παράδειγμα του «Skoll Foundation»: Ο Jeff Scoll ίδρυσε το συγκεκριμένο οργανισμό το 1999, προκειμένου να πραγματοποιήσει το όραμά του για ένα κόσμο ειρήνης και ευημερίας. Στόχος του ιδρύματος είναι να φέρει μία αλλαγή μεγάλης κλίμακας, επενδύοντας σε κοινωνικές επιχειρήσεις και βοηθώντας τους δημιουργούς τους να λύσουν ορισμένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της ανθρωπότητας.

Σήμερα, αυτή η οργάνωση είναι μία από τις σημαντικότερες στο χώρο του «κοινωνικού επιχειρείν». Μέσα σε μια δεκαετία προσέφερε 250 εκατομμύρια δολάρια στα οποία περιλαμβάνονται επενδύσεις σε 85 κοινωνικές επιχειρήσεις και 70 οργανισμούς σε όλο τον κόσμο. Κι όσο η ιδέα των συγκεκριμένων επιχειρήσεων εδραιώνεται, τόσο πολλαπλασιάζονται οι ενέργειες του συλλόγου. Εκτός από επενδύσεις και συνεργασίες, το «Skoll Foundation» έχει δημιουργήσει δύο προγράμματα μέσω των οποίων συσφίγγονται οι δεσμοί ανάμεσα στις κοινωνικές επιχειρήσεις ανά τον κόσμο: το «Social Skoll Forum», το κορυφαίο συνέδριο για αυτό το είδος επιχείρησης και το «Social Edge», μία διαδικτυακή κοινότητα που δημιουργήθηκε από τους κοινωνικούς επιχειρηματίες, για τους κοινωνικούς επιχειρηματίες. Επίσης, ο οργανισμός προωθεί συστηματικά την ιδέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, ανταλλάσσοντας απόψεις και εμπειρίες μέσω των «PBS NewsHour» και «Sundance Institute», που συνεισφέρουν στην ενημέρωση του κοινού.

Τα τελευταία 10 χρόνια, ο οργανισμός έχει εντοπίσει και συνεργάζεται με τους πιο επιτυχημένους κοινωνικούς επιχειρηματίες του κόσμου. Αυτοί οι

ηγέτες και οι οργανώσεις τους στοχεύουν, ουσιαστικά, στη δημιουργία καινοτόμων μοντέλων που μπορούν να προκαλέσουν μεγάλες αλλαγές στα φαινομενικά δυσεπίλυτα κοινωνικά προβλήματα. Ουσιαστικά, το «Skoll Foundation» αποτελεί το «σημείο συνάντησης» όλων των κοινωνικών επιχειρήσεων του κόσμου και παράλληλα διευκολύνει και υποστηρίζει το έργο τους, με κυρίαρχο το όραμα για έναν καλύτερο κόσμο. Μα πάνω απ' όλα, ένας οργανισμός που υπηρετεί με πίστη και αισιοδοξία.

- Το παράδειγμα του «Noncello»: Χαρακτηριστικό παράδειγμα κοινωνικού συνεταιρισμού στην Ιταλία αποτελεί το «Noncello», καθώς είναι ο μεγαλύτερος από τους περίπου 3.800 κοινωνικούς συνεταιρισμούς που λειτουργούν σήμερα στη χώρα. Ξεκίνησε το 1981 στην Πορντενόνε, με πρωτοβουλία 3 ψυχιάτρων και 6 ασθενών του ψυχιατρείου της περιοχής, ύστερα από την κατάργηση των ψυχιατρικών ασύλων σύμφωνα με την ιταλική νομοθεσία. Αρχικά, ο Συνεταιρισμός προσέφερε υπηρεσίες καθαρισμού σε νοσοκομεία και πανεπιστήμια της περιοχής. Στη συνέχεια, μισθωτοί του Συνεταιρισμού εξειδικεύτηκαν στη φροντίδα ηλικιωμένων και ατόμων που πάσχουν από ψυχικές ασθένειες και έπειτα επεκτάθηκε και στον περιβαλλοντικό τομέα. Επιπλέον, από το 1996 δραστηριοποιείται και στην ανακύκλωση λευκών συσκευών.
- Το παράδειγμα της «Ashoka»: Η «Ashoka» δημιουργήθηκε το 1980 από τον Bill Drayton, ο οποίος θέλησε να συνεισφέρει στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων και όχι να αγνοήσει τις δυσκολίες που ήδη αντιμετώπιζαν οι κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Έτσι, αποφάσισε να προσφέρει τη στήριξη και τη βοήθειά του στους πρώτους κοινωνικούς επιχειρηματίες και παράλληλα να προωθήσει την ιδέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Με την πάροδο του χρόνου, ο αριθμός των επιχειρηματιών που συνεργάζονταν με την «Ashoka» διαρκώς αυξανόταν και με αυτό τον τρόπο η απλή στήριξη που προσέφερε σε αρχικό πλαίσιο, εξελίχθηκε σε ένα δίκτυο αμέτρητων προγραμμάτων που αποτελούν βασικό «θεμέλιο» της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Το αποτέλεσμα είναι ότι η «Ashoka» έχει σήμερα επεκταθεί παγκοσμίως, αριθμώντας εκατοντάδες εθελοντές και περισσότερους από 2.000 συνεργάτες σε περίπου 60 χώρες. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι συνεργάζονται με φάρο ένα κοινό στόχο. Προσπαθούν για μία κοινωνία με ελεύθερα, αυτοδύναμα μέλη, τα οποία θα αλληλοϋποστηρίζονται και θα οδεύουν ενωμένα προς ένα καλύτερο αύριο.

Τα παραδείγματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας¹⁹ που αναφέρθηκαν είναι μόνο μερικά μόνο από τα πολλά και πολύ αξιόλογα που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο. Αυτό όμως που γίνεται αντιληπτό σε κάθε ένα από αυτά, είναι ότι η δημιουργία τους βοήθησε πολύ κόσμο να ζήσει καλύτερα, ενώ παράλληλα μέσα από την ένταξή τους σε κάποιο από αυτά παρείχαν βοήθεια και σε κάθε συνάνθρωπό τους. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν πράγματι τη δυνατότητα να προσφέρουν λύσεις σε ακανθώδη κοινωνικά ζητήματα, βελτιώνοντας κατά πολύ τη ζωή των ανθρώπων. Το ζήτημα είναι όλες αυτές οι κοινωνικές επιχειρήσεις ανα τον κόσμο να υποστηρίζονται και να ενισχύονται όσο περισσότερο μπορούν, γιατί παράγουν ουσιαστικό έργο, προωθώντας την αλληλεγγύη και την πίστη στον άνθρωπο.

5.2 Πώς συναντάται η κοινωνική επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα;

Αναντίρρητα, στην εποχή που διανύουμε, είναι εύδηλο ότι το εδραιωμένο καπιταλιστικό μοντέλο το οποίο πρεσβεύει και ενισχύει την έννοια του κέρδους, μετατρέποντάς τη σε αυτοσκοπό, ο οποίος είναι υπέρ πάντων και με οποιοδήποτε κόστος, οδεύει –σε ό,τι αφορά τη θεωρητική βάση τουλάχιστον- προς τη φθορά και τη σήψη. Επιπλέον, τα γνώριμα σε όλους προβληματικά φαινόμενα της καταστροφής του περιβάλλοντος και της συγκέντρωσης του πλούτου στα χέρια των λίγων, έχουν φτάσει σε ένα τόσο κρίσιμο και οριακό σημείο, που δεν μπορούν να αγνοηθούν και άλλο, ούτε να γίνονται παθητικά δεκτά, χωρίς να έρθει ο καθένας αντιμέτωπος με τις σοβαρές συνέπειες και επιπτώσεις που αυτά φέρουν, αλλά και με τις προσωπικές του ευθύνες που φέρουν οι επιλογές του.

Καθώς λοιπόν η περίοδος του βαυκαλισμού έχει παρέλθει, διότι ακόμα και για αυτούς που επέμεναν να εθελουφλούν λόγω των ανέσεων και των παροχών που πιθανόν τους εξασφάλιζε το παλιό, γεμάτο διακρίσεις και διαφθορά σύστημα, η

¹⁹<http://www.ereportaz.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CF%84/>

ρεαλιστική και κυνική πραγματικότητα έρχεται και επιβεβαιώνει καθημερινά τη δυσλειτουργικότητα, τις ελλείψεις και την αδυναμία αυτού του οικονομικού συστήματος, να ανταπεξέλθει και να σταθεί γερή αντηρίδα στις ανάγκες της κοινωνίας, την οποία αδιαμφισβήτητα αποτελεί ο συνολικός πληθυσμός της χώρας και όχι οι λίγοι «προύχοντες», οι οποίοι είχαν, έχουν και θα έχουν να λαμβάνουν και οι οποίοι είναι οι μόνοι που προφανώς θεωρούν το σύστημα ικανό, εξυπηρετικό και συμφέρον.

Στον απόηχο αυτής της πραγματικότητας, η αλλαγή είναι και οφείλει να είναι επιτακτική και αδήριτη ανάγκη, τόσο στο κομμάτι που αφορά την οικονομία όσο και σε αυτό που αφορά τις ευρύτερες συνισταμένες της κοινωνίας, ώστε μέσα από τη συλλογική αφύπνιση να επέλθει μία ριζική αναδιαμόρφωση στο χαρακτήρα της κοινωνίας, ο οποίος οφείλει να ξαναφέρει στο κέντρο της τον άνθρωπο και όχι το κέρδος. Ως στόχος πρέπει να τεθεί η εξασφάλιση ποιότητας ζωής για τις κοινωνίες ανθρώπων και για αυτό οι όποιες δράσεις πρέπει να είναι προσανατολισμένες σε αυτή την κατεύθυνση και να λειτουργούν αλληλέγγυα και ανθρωπιστικά και όχι να έχουν ως πυξίδα το κέρδος και την αύξησή του, επιδιώκοντας το προσωπικό όφελος.

Μία εναλλακτική δράση που ενισχύει και προάγει την αλλαγή αυτή, είναι η ιδέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Συγκεκριμένα, η κοινωνική οικονομία δεν αποτελεί πρόσφατη εξέλιξη ούτε μία ακόμα νέα ανακάλυψη. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις ως θεσμός έχουν αφετηρία τον αναπτυσσόμενο κόσμο, από τον οποίο οι κοινωνικές επιχειρήσεις του δυτικού αναπτυγμένου κόσμου, παρά τις εύλογες και αναμενόμενες διαφορές που έχουν, αντλούν έμπνευση και προοπτική, διαδραματίζοντας έτσι καθοριστικό ρόλο για την επιβίωση των τοπικών κοινωνιών, καθώς ενισχύουν τους κατοίκους μέσω της δυνατότητας ανάληψης καθηκόντων και υλοποίησης δραστηριοτήτων, από τις οποίες καλύπτονται ποικίλες ανάγκες και ελλείψεις της ευρύτερης κοινωνίας, τροφοδοτώντας τη με νέα δυναμική.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η οποία εξακολουθεί να βιώνει οικονομική και κοινωνική κρίση, θα έπρεπε οι αρμόδιοι φορείς να έχουν εστιάσει και ασχοληθεί περισσότερο με τη δημιουργία ενός οικοσυστήματος, το οποίο θα προωθούσε την ιδέα αλλά και τη στρατηγική της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, ώστε σταδιακά να λειτουργήσει ως αρωγή στην προσπάθεια μείωσης των επιπτώσεων που έχουν επέλθει από την κρίση αυτή. Ωστόσο, στην Ελλάδα αν και υπάρχουν κοινωνικές επιχειρήσεις από προηγούμενα χρόνια, η Κοινωνική Οικονομία θεσμοθετήθηκε επισήμως στις 30

Σεπτεμβρίου 2011, με το νόμο 4019/2011 και πλέον υπάρχει το κατάλληλο νομικό πλαίσιο για την αναγνώριση και τη δημιουργία κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα το «Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση της Απασχόλησης και της Επιχειρηματικότητας των Νέων» (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας), παρέχει το κατάλληλο χρηματοδοτικό πλαίσιο, για όσους νέους θέλουν να ξεκινήσουν μια τέτοιου είδους επιχείρηση. Ο νόμος και το «Σχέδιο Δράσης» αναφέρουν ως άξονα της Κοινωνικής Οικονομίας την Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση/ΚοινΣ.Επ., η οποία έχει κοινωνικό σκοπό.

Σύμφωνα με τον Ronal Cohen «η προσφορά χρήματος δημιουργεί τη δική της ζήτηση, άρα το σημείο εκκίνησης αποτελεί μία αυξανόμενη ροή κεφαλαίου», άποψη που αποδεικνύεται και στην Ελλάδα, καθώς το πιο σημαντικό στοιχείο αφορά στην επαρκή χρηματοδότηση των κοινωνικών επιχειρήσεων. Σε αυτό το σημείο εντοπίζεται ένα πρόβλημα δύο σκελών με τις μεγάλες ελληνικές τράπεζες: το πρώτο σκέλος περιλαμβάνει την παροχή μη αρκετών δανείων στις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και το δεύτερο, την έλλειψη τεχνογνωσίας στον κλάδο των κοινωνικών και οικολογικών επενδύσεων και κατά επέκταση και των κοινωνικών επιχειρήσεων. Συνεπώς, στην Ελλάδα χρειάζεται να βελτιωθεί και να αναπτυχθεί ο συγκεκριμένος τομέας είτε μέσω της δημιουργίας νέων τραπεζών, οι οποίες θα θέτουν το κοινωνικό αντίκρισμα σε προτεραιότητα, πάνω από το κέρδος, είτε μέσω της κλιμάκωσης των υφιστάμενων συνεταιριστικών και ηθικών τραπεζών, οι οποίες θα επικεντρώνονται στις επιχειρήσεις που αποφέρουν κοινωνικό και οικολογικό όφελος. Επικουρικά, για την επίτευξη αυτού του στόχου θα μπορούσε να διεξαχθεί έρευνα για το ποσοστό και το βαθμό που η Ελλάδα διαθέτει επενδυτές οι οποίοι ενδιαφέρονται για την οικολογική και κοινωνική απόδοση των επιχειρήσεών τους.

5.3 Φορείς προώθησης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα.

Για μία επιτυχημένη προώθηση και διάδοση της ιδέας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, απαιτείται η σύσταση και ίδρυση οργανισμών, οι οποίοι θα συγκεντρώνουν όποιον εκδηλώνει ενδιαφέρον, δηλαδή από κοινωνικές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις μέχρι το κράτος και τους

επενδυτές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο οργανισμός Ashoka²⁰, ο οποίος έχει αναπτύξει μία κοινότητα και στην Ελλάδα και επιδιώκει να δημιουργήσει ένα παγκόσμιο, επιχειρηματικό και άκρως ανταγωνιστικό τομέα πολιτών, που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρηματιών και παράλληλα θα ενθαρρύνει τους πολίτες του κόσμου να σκέφτονται και να δρουν ως φορείς αλλαγής.

5.3.1 Το παράδειγμα της Ashoka

Η Ashoka Ελλάδας, ιδρύθηκε στην Αθήνα το 2014 και είναι μέλος της ευρωπαϊκής κοινότητας της Ashoka. Στόχος της είναι να δημιουργήσει ένα κίνημα γύρω από τους κοινωνικούς επιχειρηματίες και να συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός δυναμικού πλαισίου συμμαχιών, ανταλλαγής ιδεών και καλών πρακτικών μέσω της κοινωνικής καινοτομίας, ως εργαλείου αλλαγής και επίλυσης προβλημάτων. Κατά την Ashoka, οι κοινωνικοί επιχειρηματίες είναι άνθρωποι φιλόδοξοι και επίμονοι, οι οποίοι παρέχουν καινοτόμες λύσεις στα σύγχρονα προβλήματα της κοινωνίας. Επίσης, ασχολούνται με σημαντικά κοινωνικά ζητήματα και προτείνουν ιδέες και στρατηγικές με στόχο την ευρύτερη αλλαγή. Οι κοινωνικοί επιχειρηματίες δεν εναποθέτουν την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών στις κυβερνήσεις ή στους επιχειρηματίες. Εντοπίζουν το πρόβλημα από τη ρίζα του, δίνουν λύσεις αλλάζοντας το σύστημα, μεταλαμπαδεύουν αυτές τις λύσεις, βελτιώνοντας το σύστημα, ώστε σταδιακά να αλλάξει η κοινωνία προς το καλύτερο. Έτσι, όταν ο επιχειρηματίας ασχολείται αποκλειστικά με τη συνεχή δημιουργία νέων βιομηχανιών, ο κοινωνικός επιχειρηματίας ανακαλύπτει και εφαρμόζει λύσεις σε σοβαρά κοινωνικά προβλήματα.

²⁰ <http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/800-paradeigmata-epityximenon-koinonikon-epixeiriseon>

5.3.2 Το παράδειγμα του Impact HUB

Ένας ακόμα σημαντικός μεσάζοντας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα είναι και το Impact HUB²¹, στην Αθήνα, το οποίο απλώνεται από το Άμστερνταμ στο Γιοχάνεσμπουργκ, και από τη Σιγκαπούρη στο Σαν Φρανσίσκο, παρέχοντας πρόσβαση σε χώρους, πόρους, συνδέσεις, γνώσεις, ταλέντο και επενδύσεις ώστε να μετατραπούν οι ιδέες σε δράση. Η αρχή έγινε από ένα στούντιο το 2005 και πλέον έχει εξελιχθεί σε μια συνεργατική παγκόσμια κοινότητα η οποία εμπνέει, ενώνει και υποστηρίζει ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, με σκοπό την υλοποίηση μίας βιώσιμης οικονομίας και κοινωνίας. Σήμερα, τα μέλη του Impact Hub λειτουργούν 50 Impact Hubs σε διάφορες πόλεις του κόσμου ενώ 40 ακόμη βρίσκονται υπό κατασκευή. Το παγκόσμιο δίκτυο που έχει δημιουργηθεί χάρη στη σύνδεση των ήδη υπάρχοντων Hubs αλλά και των μελλοντικών, έχει ως ορόσημο την πεποίθηση «think globally, act locally». Ο δυναμικός συνδυασμός εργαστηρίου καινοτομίας, θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων και αυτόνομης κοινότητας, προσφέρει στα μέλη ένα μοναδικό οικοσύστημα, το οποίο στελεχώνεται από πόρους, έμπνευση, και ευκαιρίες συνεργασίας, ενώ με την εισχώρηση στην κοινότητα των μελών και των συνεργατών τους, εφοδιάζονται αυτόματα με δυνατότητες σύνδεσης και ανάπτυξης της δουλειάς τους.

Επιπλέον, το Impact Hub οργανώνει εκδηλώσεις και προγράμματα τα οποία εμφυσούν τη δημιουργικότητα, παρέχουν πολύτιμη γνώση και υποστήριξη στην επιχείρηση, όπως συνέβη για παράδειγμα με την ανοιχτή συζήτηση που διοργάνωσε το Impact Hub Athens και το περιοδικό δρόμου «σχεδία», με τον ιδρυτή και πρωτοπόρο της παγκόσμιας κίνησης των περιοδικών δρόμου, Sir John Bird, ο οποίος είναι ιδρυτής του περιοδικού δρόμου «The Big Issue» της Μεγάλης Βρετανίας και κατάφερε να δημιουργήσει ένα δυνατό μοντέλο κοινωνικής και οικονομικής ένταξης άπορων και άστεγων ανθρώπων, μέσα από το σύστημα των μικροπωλητών περιοδικών (αντίστοιχο έργο στην Ελλάδα προσφέρει το περιοδικό δρόμου «σχεδία»), προσφέροντας απασχόληση σε περισσότερους από 200 άστεγους και άνεργους συμπολίτες μας. Η συγκεκριμένη συζήτηση αφορούσε πρακτικές υποστήριξης ευπαθών ομάδων συνανθρώπων μας, ένταξής τους στην αγορά εργασίας ή έστω

²¹ <http://athens.impacthub.net/>

συμβολή στη βελτίωση της καθημερινότητας τους, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αποτελέσουν και πάλι ενεργό κύτταρο της κοινωνίας.

Ακόμα, φιλοξενεί ομιλίες και workshops με στόχο την προσωπική ή ομαδική εξέλιξη, σχεδιάζει και πραγματοποιεί προγράμματα με εκπαιδευτικό περιεχόμενο και υποστηρικτές δομές, μέσω των οποίων καλλιεργείται η κουλτούρα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και παρέχονται τα εφόδια που θα εξελίξουν και θα αναβαθμίσουν κάθε επιχειρηματική πρωτοβουλία, με την αρωγή συνεργατών από την Ελλάδα και από το διεθνές δίκτυο των Impact Hubs.

Στην ομιλία που έδωσε ο John Bird, στο Impact Hub στην Αθήνα, στις 18 Απριλίου 2015, υποστήριξε τα εξής:

«Το σημερινό σύστημα εμπεριέχει μία μεγάλη αντίληψη για τον καπιταλισμό, καθώς στην Αγγλία μόνο, υπάρχουν 254 επιχειρήσεις οι οποίες παράγουν κοινωνική δικαιοσύνη και δημιουργούν ευκαιρίες, έτσι ώστε οι άνθρωποι που βρίσκονται στο δρόμο ή οι μετανάστες που βρίσκονται σε πλοία, σε καράβια ή οπουδήποτε αλλού ώστε να μεταβούν σε μία χώρα, χρειάζεται να ενσωματωθούν στην κοινωνία αλλά όχι να απομονωθούν».

Στη συνέχεια, παραθέτει την εμπειρία μίας πρωτοβουλίας που ξεκίνησε από το δρόμο και συγκεκριμένα από το μεγάλο κίνημα των πωλητών του δρόμου.

«Το κίνημα αυτό προσπαθεί να δημιουργεί ευκαιρίες στην κοινωνική ζωή για δουλειά και επίσης επιτυγχάνει να επηρεάζει την επόμενη γενιά ώστε να μην καταλήξει στους δρόμους. Οι πωλητές του δρόμου κατά κάποιον τρόπο μεταμορφώνονται σε αγγέλους κοινωνικής υπευθυνότητας για τον κάθε άνθρωπο που απλώνει το χέρι (ζητιανεύει) και ψάχνει να βρει βοήθεια στον κάθε ένα από εμάς». (Πιστή μεταφορά από τη βιντεοσκόπηση στην Αθήνα 18 Απριλίου 2015 στο Impact Hub, βλ. παράρτημα).

5.3.3 Η περίπτωση των Πανεπιστημίων, των ΜΜΕ, των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων και των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων.

Ένας επίσης πολύ σημαντικός φορέας για τη διάδοση του κοινωνικού επιχειρείν είναι τα Πανεπιστήμια. Ειδικότερα, τα ελληνικά Πανεπιστήμια θα μπορούσαν να εντάξουν στο εκπαιδευτικό τους πρόγραμμα μαθήματα για τη δημιουργία κοινωνικών επιχειρηματικών project και να φιλοξενούν κατά καιρούς ως ομιλητές επιτυχημένους κοινωνικούς επιχειρηματίες, οι οποίοι θα παρουσιάζουν και θα επεξηγούν το έργο τους. Επιπλέον, αναπτύσσεται ευρύ πεδίο για ακαδημαϊκή έρευνα, μέσω του οποίου θα παρουσιάζονταν σημαντικά στοιχεία και δεδομένα, η αξιοποίηση των οποίων θα συνέβαλε στη βελτίωση της κοινωνικής επιχείρησης, όπως για παράδειγμα με τη μελέτη των αναγκών χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Ιδιαίτερα δυνατό μεσολαβητή στην εξάπλωση της ιδέας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας αποτελούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), τα οποία αν προέβαλαν στο πρόγραμμά τους συνεντεύξεις και βιωματικές εμπειρίες αξιόλογων κοινωνικών επιχειρηματιών θα πληροφορούσαν άμεσα μεγάλο ποσοστό κόσμου, παράλληλα θα ενθάρρυναν και ίσως να κινητοποιούσαν περισσότερους ανθρώπους να συμμετέχουν ενεργά σε αυτό το κίνημα, στρέφοντας το βλέμμα από το πρόβλημα και το αδιέξοδο στη δημιουργία λύσεων, στις οποίες όλοι συνιστούν μέρος, με απώτερο στόχο την κοινωνική αλλαγή.

Ακολουθεί ο φορέας των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων και οργανώσεων, ο οποίος μέχρι σήμερα περιορίζει το έργο του σε δωρεές. Οι δωρεές σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς αδιαμφισβήτητα αποτελούν σημαντική υποστήριξη, αλλά το πρόβλημα έγκειται στο γεγονός ότι συνήθως λόγω της φύσης τους δεν ανανεώνονται. Αντίθετα, η επένδυση σε μία κοινωνική επιχείρηση δίνει τη δυνατότητα συνεχούς ανανέωσης, δημιουργώντας μία πάγια ροή κεφαλαίων, ωφέλιμη για την κοινωνία. Παρόλα αυτά, μέχρι σήμερα δεν έχουν καταγραφεί αξιοσημείωτες προσπάθειες για τη δημιουργία ενός επενδυτικού κλάδου, ο οποίος θα εστιάζει και θα υποστηρίζει τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Όσον αφορά τα μεγάλα ελληνικά ιδρύματα, αυτά κατέχουν μαζί ένα πολύ μεγάλο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί το χρηματοδότη των δραστηριοτήτων τους. Ωστόσο, τα μεγάλα φιλανθρωπικά ιδρύματα και οι αντίστοιχες οργανώσεις θα μπορούσαν να επιλέξουν τη διακοπή της χρηματοδότησης σε επιχειρήσεις οι οποίες βλάπτουν το

σύνολο της κοινωνίας και στον αντίποδα να επενδύσουν ένα μέρος του κεφαλαίου τους σε επιχειρήσεις ή προγράμματα που θέτουν στο επίκεντρο τον άνθρωπο και τη βελτίωση της κοινωνίας που ζει.

Τέλος, οι κερδοσκοπικές επιχειρήσεις ως μεσάζοντες στην ενίσχυση της κοινωνικής επιχείρησης θα μπορούσαν να επιδιώκουν να εργάζονται ουσιαστικά για το κοινό καλό, βοηθώντας με αυτό το σκεπτικό και στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων, μέσω της αφίλοκερδούς παροχής υπηρεσιών, ενώ ταυτόχρονα θα δύνανται και οι ίδιες να ενισχύσουν το προφίλ τους απέναντι στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (CSR).

Σταχυολογώντας, η εποχή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας έχει ανατείλει και παρουσιάζει μεγάλη δυναμική, η οποία αν προσεγγιστεί και αξιοποιηθεί ορθά θα επιφέρει και τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τα οποία θα είναι απτά στην καθημερινότητα και τη ζωή κάθε πολίτη. Το αισιόδοξο μέρος όσον αφορά την Ελλάδα, είναι ότι πλέον σημαντικός αριθμός των Ελλήνων πολιτών αντιλαμβάνεται ότι πρέπει ο ίδιος να δράσει και να μην εναποθέτει παθητικά τις προσδοκίες του μόνο στο κράτος και τους πολιτικούς. Καθήκον των πολιτών είναι να αναζητήσουν δημιουργικές λύσεις στις προβληματικές καταστάσεις της κοινωνίας, ανεξάρτητα από τη δυσμενή οικονομική περίοδο που διανύουν. Έτσι, η σύσταση ενός οικοσυστήματος κοινωνικής επιχειρηματικότητας, το οποίο θα προκύψει από τη συνεργασία όλων των προαναφερθέντων φορέων με τους κοινωνικούς επιχειρηματίες θα βοηθήσει ενεργά, αποτελώντας ένα από τα θεμέλια για την επιτακτική αναδιαμόρφωση της χώρας.

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ελληνικά παραδείγματα ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Ένταξης

Στη συνέχεια, θα παρουσιάσουμε κάποιες ελληνικές περιπτώσεις Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης. Επίσης, στην αναζήτησή μας θεωρήσαμε σκόπιμο να βιντεοσκοπήσουμε ορισμένους από τους χώρους που αναφέρονται.

6.1 Το Καφέ Myrtillo

Στην πλατεία 28ης Οκτωβρίου, στο Νέο Ηράκλειο, η φιλόλογος Γεωργία Βαμβουνάκη, μητέρα παιδιού με μαθησιακές δυσκολίες, δημιούργησε τον πολυχώρο Μύρτιλλο Cafe (καφετέρια, παρασκευαστήριο και χώρος Λόγου και Τέχνης), την πρώτη επιχείρηση στην Ελλάδα που προσφέρει σε άτομα με ειδικές ικανότητες, έναν αξιοπρεπή χώρο εργασίας και εκπαίδευσης ή όπως προτιμά να το αποκαλεί η ίδια «Μια έξοδο προς τη ζωή».

Το Myrtillo Cafe²², είναι μία Κοιν.Σ.Επ. η οποία ιδρύθηκε στις 29.1.2013 (ΑΜΚΕ Α00122), σύμφωνα με το νόμο 4019 / ΦΕΚ 2011 περί Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων, οι οποίες υποχρεούνται να προσλαμβάνουν άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε ποσοστό 40% και άνω. Το Myrtillo Cafe άρχισε να λειτουργεί στις 28 Οκτωβρίου 2013. Αφετηρία έμπνευσης της Myrtillo Κοιν.Σ.Επ. υπήρξε ένας ανάλογος Μη Κυβερνητικός Οργανισμός, που λειτουργεί στο Εδιμβούργο Σκωτίας (<http://www.theengineshed.org/>), το πρόγραμμα του οποίου θέλησε η κ. Βαμβουνάκη να μεταφέρει πιλοτικά και στην Ελλάδα, προσαρμοσμένο στην ελληνική νοοτροπία και κουλτούρα.

²² <http://www.myrtillocafe.gr/>

Σε συνέντευξή της η κ. Βαμβουνάκη αναφέρει ότι την ιδέα αυτή άρχισε να την επεξεργάζεται κατά τη διαμονή με το σύζυγο και το γιο της στην Σκωτία. Συγκεκριμένα λέει: «Εκεί ήρθα σε επαφή με μία κουλτούρα που ο σεβασμός και τα δικαιώματα κάθε ανθρώπου ήταν άρτια θεσμοθετημένα ενώ η αποδοχή του ατόμου με διαφορετικότητα δεν εναπόκειται στην ατομική φιλοτιμία του καθενός, όπως συμβαίνει στην Ελλάδα. Στη Σκωτία, συναντήσαμε εκατοντάδες οργανισμούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που στήριζαν ευπαθείς ομάδες, έμπρακτα χωρίς να περιμένουν παθητικά επιδοτήσεις. Υπήρχαν αναρίθμητες επιχειρήσεις με οικονομική αυτοδυναμία που πρόσφεραν εκπαίδευση αλλά κι εργασία σε ανθρώπους με διαφορετικότητα για αυτό και μου φαίνεται τρομερά περίεργο που όλοι έχουν παραξενευτεί τόσο με το Μύρτιλλο.

Κατά την άποψή μου αυτή θα έπρεπε να ήταν η πραγματικότητα στη χώρα μας και όχι το αξιοπερίεργο και το μνημειώδες. Στη Σκωτία τα άτομα με ειδικές ικανότητες είχαν ίσες ευκαιρίες στην εργασιακή αποκατάσταση και ανάλογες επιλογές στον τομέα της εθελοντικής εργασίας. Ο γιος μου ακόμη και στα πρώτα χρόνια της εκπαίδευσης που εργάστηκε ως εθελοντής, για να καταλάβετε, είχε αυστηρές υποχρεώσεις κι ευθύνες, έπρεπε να ακολουθήσει όρους απαρεγκλίτως, αλλιώς θα απολυόταν. Έτσι ήταν το σύστημα εκεί, ο εθελοντισμός δεν ήταν χάρη αλλά εκπαίδευση. Με το σύστημα αυτό τα άτομα με ειδικές ικανότητες μπορούσαν κάλλιστα να ενταχθούν στην κοινωνία με λειτουργικό τρόπο και να προσφέρουν τα

ταλέντα τους στην κοινωνία όπως όλοι. Αυτό δυστυχώς δεν συμβαίνει στην χώρα μας.

Το Μύρτιλλο ξεκίνησε για αυτόν ακριβώς το λόγο. Σε αυτό το χώρο άνθρωποι που βρίσκονταν στο περιθώριο θα μπορούν να εργαστούν έμμισθα και να διεκδικήσουν μία θέση στη ζωή, στον πολιτισμό, θα γίνουν επιτέλους ένα με όλους! Να αλλάξει η κουλτούρα μας θέλω, να ακολουθήσουν κι άλλες επιχειρήσεις αυτή την ιδέα, να γίνουμε πιο ανθρώπινος λαός, πολιτισμένος, αυτό χρειαζόμαστε και αυτό ονειρεύτηκα να δημιουργήσω.»

Στα πρώτα της βήματα σημαντική βοήθεια, χρηματική και ηθική, προσφέρουν κάποιοι ιδιώτες και το Κοινωφελές Ίδρυμα ΤΙΜΑ. Σταδιακά στην ομάδα προστέθηκαν άνθρωποι από ευπαθείς ομάδες οι οποίοι αποζητούσαν δράση, ψυχοπαιδαγωγοί, εκπαιδευτές. Ο στόχος του εγχειρήματος είναι διττός. Επιδιώκει να αποκαταστήσει έμμισθα άτομα με διαφορετικότητα αλλά και να αφυπνίσει την κοινωνία παρουσιάζοντας ένα ρεαλιστικό τρόπο αντιμετώπισης των ΑμεΑ.

Ο χώρος είναι ευχάριστος με πολύχρωμα τραπεζάκια, ανοιχτή κουζίνα και αυλή. Τα άτομα από ευπαθείς ομάδες μαθαίνουν τη δουλειά του μάγειρα, του σερβιτόρου, του ζαχαροπλάστη και κάθε ειδικότητα που χρειάζεται μία καφετέρια-εστιατόριο για να λειτουργήσει με επιτυχία. Επίσης, να σημειωθεί ότι το Μύρτιλλο βρίσκεται σε στενή συνεργασία και με το περιοδικό «σχεδία» με το πρόγραμμα «ένας καφές σε περιμένει» και συχνά οργανώνονται στο χώρο θεατρικές παραστάσεις, βραδιές μουσικής, λογοτεχνίας και αφήγησης παραμυθιού, εκθέσεις, καλλιτεχνικά και θεραπευτικά σεμινάρια μουσικοθεραπείας, ψυχοθεραπείας, ευρυθμίας, νοητικής ενδυνάμωσης και εργασιοθεραπείας.

Πρόκειται για ένα σπουδαίο και αξιόλογο εγχείρημα, το οποίο θα έπρεπε να λειτουργεί ως παράδειγμα και για άλλες. Στο Μύρτιλλο τα παιδιά που συμμετέχουν μαθαίνουν τη συνεργασία και την έννοια της ανάληψης ευθύνης. Ότι δηλαδή δεν εργάζονται μόνο για τον εαυτό τους αλλά και για να υπάρξουν στην κοινωνία. Το ζήτημα είναι η κοινωνία να αναγνωρίζει και έμπρακτα να στηρίζει τη σημαντικότητα τέτοιων δράσεων και πρωτοβουλιών, οι οποίες συνιστούν μία διαφορετική οπτική και δίνουν λύσεις στην παθογένεια του κράτους.

Θέλοντας να μεταφέρουμε το προσωπικό στίγμα της κ. Βαμβουνάκη, Γ. υπεύθυνης του καφέ Μύρτιλλο, ενδεικτικά παραθέτουμε κομμάτι από την τοποθέτησή της στην ανοιχτή συζήτηση με τον ιδρυτή και πρωτοπόρο της παγκόσμιας κίνησης των περιοδικών του δρόμου, Sir John Bird. Συγκεκριμένα η ίδια είπε:

«Όταν κάνουμε κοινωνικό έργο, το κοινωνικό έργο δε γίνεται για κάποιους αλλά γίνεται από κάποιους. Δηλαδή από τους ίδιους τους ωφελούμενους και αυτό ακόμα δεν το έχουμε πολύ καταλάβει γιατί είμαστε μία κοινωνία διαχείρισης. Μία κοινωνία όπου στηρίζεται πάρα πολύ στον άλλον και όχι στον εαυτό της. Προσπαθούμε να κάνουμε κοινωνικό έργο με μορφή φιλανθρωπική, με οτιδήποτε, δεν έχει σημασία, αλλά θεωρούμε τον άλλον αντικείμενο διαχείρισης και προσπαθούμε κάπως να τον ωφελήσουμε, χωρίς να τον ωφελούμε πραγματικά, γιατί δεν τον ενεργοποιούμε τον ίδιο να ωφελήσει τον εαυτό του και κατά συνέπεια την κοινωνία. Αυτό οφείλεται βέβαια πάρα πολύ στο θεωρητικό ζήτημα και την κουλτούρα μας, που είναι μία κουλτούρα διαχείρισης. Βλέπουμε ότι υπάρχει για παράδειγμα Υπουργείο Παιδείας, που σημαίνει «διαχειρίζομαι την Παιδεία». Δηλαδή, τη διαχειρίζονται οι γραφειοκράτες. Δεν τη διαχειρίζονται ούτε οι μαθητές, ούτε οι εκπαιδευτές. Αυτό λοιπόν είναι ένα καταπληκτικό μάθημα για εμάς. Σκοπός είναι να δομήσουμε την κοινωνική επιχειρηματικότητα, δηλαδή να ενεργοποιήσουμε τους ίδιους τους ευπαθείς, τους ευάλωτους τους ωφελούμενους, να κάνουν τα πράγματα οι ίδιοι. Το πέρασμα από το θεωρητικό κομμάτι, ευτυχώς κράτησε πάρα πολύ λίγο για εμάς γιατί σε άλλους λαούς κρατά δια βίου, τα ιδεολογήματα που αγκυλώνουν τη ζωή μας – που είναι η παθογένειά μας, και δε μας αφήνουν να προχωρήσουμε στην πράξη. Αυτό είναι πάρα πολύ σπουδαίο και μακάρι να μπορέσουμε να το μιμηθούμε. Γιατί είμαστε δυστυχώς πολύ κολλημένοι στη θεωρία και πρέπει όλα να αναλυθούν πρώτα. Δαπανούμε πολύ χρόνο και χρήμα στη θεωρία, στην ιδεολογία και στις αντιπαραθέσεις. Δεν καταλαβαίνουμε ότι η ζωή μας είναι πολύ λίγη και πρέπει να προχωράμε πια στο βίωμα και στην πράξη». (Πιστή μεταφορά από τη βιντεοσκόπηση στην Αθήνα 18 Απριλίου 2015 στο Impact Hub, βλ. παράρτημα).

6.2 Οι «Συνδετήρες»

Η Κοιν.Σ.Επ. «Συνδετήρες»²³, σύμφωνα με τη συνέντευξη που παραχώρησε στην εφημερίδα «Καθημερινή» ο εμπνευστής της κ. Νίκος Διβάρης, «θα είναι ένας μικρός πολυχώρος, όπου στο ισόγειο θα λειτουργεί βιολογικό καφέ και μεζεδοπωλείο, ενώ στον πρώτο όροφο θα πραγματοποιούνται δράσεις κοινωνικοποίησης για κάθε ηλικία και γούστο. [...] Θα προσφέρονται δωρεάν εργαστήρια κεραμικής, ζωγραφικής, φωτογραφίας, πλεξίματος, σαπυνοποιίας και δραστηριότητες για παιδιά, όπως κουκλοθέατρο και ανάγνωση παραμυθιών». Στην

²³ <http://syndetiras.gr/>

ουσία, «θα είναι μια μικρογραφία δράσεων που γνώρισα μέσα από το πρόγραμμα επανένταξης στο 18ΑΝΩ, που θεωρώ ότι μπορούν να βοηθήσουν πολλούς συνανθρώπους μου, οι οποίοι, ειδικά λόγω κρίσης, βρίσκονται σε αδιέξοδο».

Ο ίδιος παρακολούθησε το πρόγραμμα απεξάρτησης από το 2001 έως το 2003 και «στη συνέχεια δούλεψα ως υπάλληλος, πήρα άδεια πωλητή στη λαϊκή, έγινα κατασκευαστής σκηνικών θεάτρου». Όταν, όμως, ήρθε η κρίση, έμεινε άνεργος και αναζήτησε εκ νέου στήριξη στο 18ΑΝΩ, «γιατί φοβήθηκα μήπως υποτροπιάσω». Εκεί παρακολούθησε και πλήθος σεμιναρίων, σχετικών κυρίως με την αγροτική ανάπτυξη και τη βιοκαλλιέργεια. «Σκεφτόμουν να φύγω στην επαρχία και να γίνω αγρότης, αλλά δεν έβρισκα γη».

Και κάπως έτσι ο κ. Διβάρης, βρέθηκε στην παιδική του γειτονιά να στοκάρει και να βάφει ένα άδειο μαγαζί. «Η ομάδα μας είναι μεικτή, είμαστε αποθεραπευμένοι αλλά και άνεργοι». Αυτό το χαρακτηριστικό εξηγεί και την ονομασία του εγχειρήματος, καθώς σκοπός τους είναι να φέρνουν σε επικοινωνία ανθρώπους διαφορετικής προέλευσης. «Θα συνεργαζόμαστε και με άλλες Κοιν.Σ.Επ., όπως ο «Κρίκος», ο οποίος έχει κάνει προσιτή την ψυχοθεραπεία σε ευάλωτες ομάδες».

Ειδικότερα στην ιστοσελίδα τους <http://syndetiras.gr/>, αναφέρουν: «Είμαστε 7 φίλοι, συναγωνιστές, με κοινό όραμα. Έχουμε ιδρύσει την Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.) ένταξης, με την επωνυμία «Συνδετήρες». Πρόκειται για μια κολεκτίβα συνεργασίας με όλη την κοινωνία, που σκοπό έχει την παροχή δημιουργικής διεξόδου από τα σύγχρονα προβλήματα. Κοινό μας όραμα είναι να μπορέσουμε να στεγάσουμε στο χώρο μας συλλογικές δράσεις, με σκοπό την ανάδειξη δεξιοτήτων και ταλέντων, για χόμπι ή για επαγγελματικό επαναπροσδιορισμό. Στοχεύουμε στην κοινωνικοποίηση των συμμετεχόντων μέσα από κοινωνικές δράσεις και σεμινάρια (κεραμική, ζωγραφική, θεατρικό παιχνίδι, δημιουργική απασχόληση παιδιού).

Κοινός μας αγώνας είναι να καταφέρουμε να φτιάξουμε το χώρο μας, ώστε να καταστεί δυνατό να φιλοξενούμε τις δράσεις, αλλά και το παραδοσιακό καφενείο που θα λειτουργεί, ώστε να υποστηριχθούν οικονομικά οι εν λόγω κοινωνικές δράσεις και οι εργαζόμενοι σε αυτό. Φτιάχνουμε ένα χώρο απαλλαγμένο από τα λόμπι των πολυεθνικών, που θα στηρίζει τους μικρούς παραγωγούς και θα είναι προσιτός σε όλους. Προσανατολισμός μας είναι η αειφόρος ανάπτυξη μέσα από τη χρήση αποκλειστικά βιολογικών προϊόντων κι η στήριξη των Ελλήνων βιοκαλλιεργητών.

Μέρος των εσόδων των «Συνδετήρων» θα χρηματοδοτεί τις αίθουσες που προορίζονται αποκλειστικά για τις δράσεις και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, κυρίως Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων (ΕΚΟ), όπως είμαστε κι εμείς. Επίσης, μέρος των κερδών μας από την εμπορεία βιολογικών προϊόντων θα κατευθύνεται σε κοινωφελή ιδρύματα. Η εμπειρία μας δίδαξε πως για να μπορέσεις να ξεκινήσεις πάλι χρειάζεσαι ανθρώπους γύρω σου και δράσεις. Πρέπει να πάμε από το Εγώ στο Εμείς και να τολμήσουμε να προσπαθήσουμε όλοι μαζί. Ο Συνδετήρας υπάρχει...»

Με κοινό όραμα λοιπόν τη σύνδεση των ευαίσθητων ομάδων με το κοινωνικό σύνολο, πρώην χρήστες ναρκωτικών με την υποστήριξη του προγράμματος «Επιχειρείν» δημιούργησαν τη συγκεκριμένη Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση. «Το στοίχημά μας είναι να αποδείξουμε, ότι οι απεξαρτημένοι μπορούν να τα καταφέρουν γιατί πρώτα από όλα τους δόθηκε η ευκαιρία να σταθούν στα πόδια τους, μέσω των προγραμμάτων απεξάρτησης. Εάν κλείσουν ή υποβαθμίσουν τα προγράμματα αυτά, τότε οι χρήστες ναρκωτικών δε θα έχουν καμία ευκαιρία» επισημαίνει ο Νίκος Διβάρης.

Σε αυτή την προσπάθεια δημιουργίας του «Κοινωνικού Συνδετήρα» σημαντικό αρωγό αποτέλεσε η Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Επιχειρείν» διοργανώνοντας από τη μία πλευρά σεμινάρια κατάρτισης, εργαστήρια συμβουλευτικής αναφορικά με θέματα επαγγελματικά, νομικά και φορολογικά και από την άλλη αναζητώντας χορηγούς για τη δημιουργία του καταστήματος.

Το πρόγραμμα «Επιχειρείν» υλοποιούν οι φορείς απεξάρτησης ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ και «18 ΑΝΩ» σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους ΓΣΕΕ, ΓΣΕΒΕΕ και ΕΣΕΕ. Στόχος του προγράμματος που υλοποιείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, είναι η ένταξη στην αγορά εργασίας απεξαρτημένων ατόμων.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο της Α.Σ. «Επιχειρείν» και υπεύθυνο του Τμήματος Εκπαίδευσης του ΚΕΘΕΑ, κ. Παναγιώτη Κουτρουβίδη, κατά τη διάρκεια της καταληκτικής ημερίδας του προγράμματος «Επιχειρείν» που πραγματοποιήθηκε στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, τους τελευταίους 18 μήνες έλαβαν υπηρεσίες περισσότεροι από 220 ωφελούμενοι, από τους οποίους οι επτά έχουν ήδη ιδρύσει επιχείρηση, ενώ άλλα 20 επιχειρηματικά σχέδια, στα οποία συμμετέχουν 36 ωφελούμενοι, βρίσκονται σε εξέλιξη. Επίσης, περισσότερα από 40 άτομα έχουν προσληφθεί σε θέσεις

εξαρτημένης εργασίας, 150 ωφελούμενοι εκπαιδεύονται στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, ενώ 60 άτομα θα παρακολουθήσουν προγράμματα κατάρτισης σε θέματα που αφορούν τις βιολογικές καλλιέργειες και τα αρωματικά φυτά. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από 900 ώρες συμβουλευτικής σε θέματα επιχειρηματικότητας, νομικά και χρηματοοικονομικά, από εξειδικευμένους συμβούλους.

Στις εταιρείες που ήδη έχουν δημιουργηθεί από ανεξαρτημένα άτομα, συγκαταλέγονται εστιατόρια, υπηρεσίες φροντίδας για παιδιά και ηλικιωμένους και εταιρεία καθαρισμού, ενώ πιο δημοφιλείς αναδεικνύονται οι επιχειρήσεις εστίασης, καθώς ο κλάδος αντέχει μέσα στην κρίση.

Ωστόσο, ο κ. Κουτρουβίδης αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος «Επιχειρείν» υπήρξε μία πλειάδα προβλημάτων, όπως είναι η γραφειοκρατία, η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των κρατικών δομών, η απροθυμία των ισχυρών δυνάμεων της αγοράς και της κοινωνίας (τράπεζες, εκκλησίες, μεγάλα καταστήματα) να βοηθήσουν και η σοβαρή έλλειψη οργανωμένου θεσμικού πλαισίου, όπου οι ευνοϊκές ρυθμίσεις αναιρούνται στην πράξη από άλλες. Το τελευταίο ήταν και ένα από τα προβλήματα που αντιμετώπισαν στην πράξη ο κ. Διβάρης και οι συνεργάτες του στον «Κοινωνικό Συνδετήρα», καθώς για να ενταχθούν σε οποιοδήποτε χρηματοδοτικό πρόγραμμα τους ζητήθηκαν εγγυήσεις ή προκαταβολή χρημάτων, που δεν ήταν εφικτό να καταβάλλουν.

Συνοψίζοντας, παρά τις δυσκολίες και τα προβλήματα που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν οι «Συνδετήρες», κατάφεραν να ξεπεράσουν τους σκοπέλους και να δημιουργήσουν μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Ένταξης, η οποία δραστηριοποιείται ενεργά στο χώρο της, πραγματώνει δράσεις και βοηθά ουσιαστικά άτομα που έχουν περισσότερη ανάγκη, αποδεικνύοντας ότι η κοινωνία μπορεί να έχει και ανθρώπινη όψη, αρκεί να ενδιαφερθείς για το διπλανό σου.

6.3 Το παράδειγμα της «Αμφιτρίτης»

Η «Αμφιτρίτη Κοιν.Σ.Επ.»²⁴ είναι μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Ένταξης (σύμφωνα με το νόμο 4019/11), η οποία έχει ως σκοπό την ένταξη ατόμων που ανήκουν σε Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Στους τομείς δραστηριοποίησης της «Αμφιτρίτης Κοιν.Σ.Επ.» περιλαμβάνονται η ανάπτυξη της πλατφόρμας «Greece4all.eu», η οποία αποτελεί την πρώτη πολύγλωσση διαδικτυακή εφαρμογή στην Ελλάδα, για την προβολή των εγχώριων προσβάσιμων υποδομών και υπηρεσιών, στους εισερχόμενους τουρίστες και την παροχή συμβουλευτικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών, σχετικά με θέματα που αφορούν στη βελτίωση της προσβασιμότητας, μέσω της αξιοποίησης της τεχνογνωσίας ειδικών επιστημόνων, καλών πρακτικών από τη διεθνή πραγματικότητα αλλά και την εμπειρία των μελών της.

Η «Αμφιτρίτη Κοιν.Σ.Επ.» δημιουργήθηκε με την υποστήριξη της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «Πρόσβασις», η οποία συστάθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος «Τοπικές Δράσεις Κοινωνικής Ένταξης Για Ευάλωτες Ομάδες» (ΤΟΠΕΚΟ), με στόχο την προώθηση ανέργων ΑμεΑ στην απασχόληση και την επιχειρηματικότητα. Εταίροι της Α.Σ. Πρόσβασις είναι:

- Η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ» (ΕΛΕΠΑΠ), η οποία προσφέρει επί 75 χρόνια αδιάλειπτα τις υπηρεσίες της σε παιδιά με αναπηρία,
- η «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ με ΑΝΑΠΗΡΙΑ» (Π.Ο.Σ.Γ.Κ.Α.με.Α), η οποία αποτελείται από 230 σωματεία τα οποία εκπροσωπούν τους γονείς και τους κηδεμόνες 200.000 παιδιών,
- το Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ), το οποίο συμβάλλει στην ανάπτυξη της υγιούς επιχειρηματικότητας και υποστηρίζει τις ανάγκες των χιλιάδων μικρών, μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων-μελών του,
- η Mentoring A.E., εξειδικευμένη συμβουλευτική εταιρεία, μέλος ελληνικών και διεθνών οργανισμών (ΣΕΣΜΑ, EU Consult, EBAN) οι οποίοι στηρίζουν την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία.

Όσον αφορά την πλατφόρμα «greece4all.eu», παρέχει περιεχόμενο οργανωμένο ανά γεωγραφική περιοχή, με δυνατότητες αναζήτησης βάσει κριτηρίων σχετικά με τα προσβάσιμα καταλύματα στην Ελλάδα, τα προσβάσιμα εστιατόρια, τα προσβάσιμα εμπορικά καταστήματα και τα προσβάσιμα μνημεία, παραλίες, αξιοθέατα, γειτονιές, μέσα μαζικής μεταφοράς. Επιπλέον θα φιλοξενεί κριτικές ταξιδιωτών, θα επιτρέπει την προβολή επιχειρήσεων και την πραγματοποίηση ειδικών προσφορών από αυτές, για τους επισκέπτες της πλατφόρμας και θα αναπτυχθεί σε τρεις γλώσσες ελληνικά, αγγλικά και γερμανικά.

Σύμφωνα με έρευνα της McKinsey, μέχρι το 2020 ο προσβάσιμος τουρισμός θα αντιπροσωπεύει το 25% της παγκόσμιας τουριστικής αγοράς και συγκεκριμένα:

²⁴ <http://www.greece4all.eu/el/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%AF-%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5>

- Στη Μεγάλη Βρετανία το πλήθος των ατόμων με κινητικές δυσκολίες ξεπερνά τα 10 εκατομμύρια (ανάμεσά τους 700.000 παιδιά) με αγοραστική δύναμη σχεδόν £80 δισεκατομμυρίων λιρών,
- από τη Γερμανία κάθε χρόνο ταξιδεύουν στο εξωτερικό 2.500.000 τουρίστες (ΑμεΑ και άτομα με κινητικές δυσκολίες),
- για το 71% περίπου αυτών των ατόμων τη μεγαλύτερη σημασία στην επιλογή προορισμού αποτελεί η οργάνωση του ταξιδιού (προετοιμασία, πληροφόρηση, κράτηση),
- οι 7 στους 10 τουρίστες με αναπηρία / κινητικές δυσκολίες, προκειμένου να επισκεφθούν ένα νέο προορισμό, εμπιστεύονται για την πληροφόρησή τους άλλους ανθρώπους με αναπηρία που έχουν ήδη επισκεφθεί το συγκεκριμένο προορισμό,
- τα ΑμεΑ δαπανούν κατά μέσο όρο 1,5 φορά περισσότερα χρήματα στις διακοπές τους συγκριτικά με τους υπόλοιπους ταξιδιώτες.

Συνοψίζοντας, σκοπός της Κοιν.Σ.Επ. «Αμφιτρίτη» είναι να καταφέρει να γίνει η πρώτη επιλογή των ξένων τουριστών για τη διαδικτυακή τους πληροφόρηση, σχετικά με τον προσβάσιμο τουρισμό στην Ελλάδα, χάρη στη μοναδικότητα και την αξιοπιστία των πληροφοριών που θα παρέχει και επίσης να τους προωθεί ποιοτικές υπηρεσίες, οι οποίες θα καλύπτουν όλη τη γκάμα των αναγκών τους, σε συνεργασία με αξιόπιστους εταίρους.

6.4 Το «Σάρωθρον»

Για τα άτομα που συμμετέχουν σε προγράμματα απεξάρτησης από τις ναρκωτικές ουσίες, η επαγγελματική αποκατάσταση αποτελεί σημαντικό κομμάτι για την επανένταξή τους στην κοινωνία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν πέντε συμμετέχοντες στο πρόγραμμα επανένταξης του ΚΕΘΕΑ, οι οποίοι έθεσαν στόχο να επιτύχουν την επαγγελματική τους αποκατάσταση και να πραγματοποιήσουν ένα νέο ξεκίνημα στη ζωή τους, ιδρύοντας το «Σάρωθρον»²⁵, μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.) καθαρισμού. Συνολικά οκτώ άτομα στηρίζουν αυτό το εγχείρημα και για αυτό, διττό στόχο των μελών αποτελεί η επίτευξη της σταδιακής αύξησης του αριθμού των εργαζομένων και η διεύρυνση του κύκλου δραστηριοτήτων της.

Ο Γιάννης Κωστούδης, μέλος της «Σάρωθρον» εξηγεί στην «Εποχή» ποιοι είναι οι στόχοι και ο τρόπος λειτουργίας της εταιρείας. «Οι ίδιοι οι εταίροι είναι και οι εργαζόμενοι της εταιρείας. Δεν υπάρχει αφεντικό, είμαστε όλοι ίσοι. Γίνεται συμβούλιο μία φορά το μήνα και αν χρειαστεί συγκαλούμε κάποιο έκτακτο. Το ξεκίνημα είναι σίγουρα δύσκολο. Στόχος όμως είναι μόλις αυξηθούν οι δουλειές να έχουμε όλοι ως εργαζόμενοι ένα μηνιαίο εισόδημα. Αφού ανοίξουν οι δουλειές θα πρέπει να κάνουμε κάθε χρόνο ως κοινωνική συνεταιριστική μία πρόσληψη. Μετά από τις χρόνιες δύσκολες καταστάσεις τις οποίες βιώσαμε, λόγω της εξάρτησης, προσπαθούμε να φτιάξουμε πάλι τη ζωή μας. Θέλουμε να κάνουμε ότι καλύτερο για την κοινωνία και για εμάς».

Τα σεμινάρια επιχειρηματικότητας του ΚΕΘΕΑ στο πλαίσιο της ΑΣ (Αναπτυξιακής Σύμπραξης) «Επιχειρείν» για την ένταξη απεξαρτημένων ατόμων στην αγορά εργασίας έδωσε στα μέλη της «Σάρωθρον», το έναυσμα για τη δημιουργία της. Η «Σάρωθρον» αποτελεί Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.) της ΑΣ Επιχειρείν, μίας σύμπραξης η οποία πραγματοποιείται με την υποστήριξη του ΚΕΘΕΑ, του ΟΚΑΝΑ, των 18 Άνω και άλλων φορέων. Ο κ. Κωστούδης επισημαίνει ότι «Με τα σεμινάρια του ΚΕΘΕΑ ξεκίνησε η διαδικασία να ανοίξουμε μία επιχείρηση, ώστε το μυαλό μας να στραφεί σε άλλα πράγματα» και εξηγεί γιατί αποφάσισαν την ίδρυση μίας εταιρείας καθαρισμού «Ο καθαρισμός είναι ένα αντικείμενο το οποίο γνωρίζουμε παρά πολύ καλά. Είχαμε καθημερινή

²⁵ <http://www.kathimerini.gr/801704/article/epikairothta/ellada/me-200-eyrw-ekastos-epta-ape3arthmenoi-ekanan-to-sarw8ron>

ενασχόληση με αυτό κατά τη διάρκεια του προγράμματος επανένταξης. Το κάναμε για εργασιοθεραπεία, αλλά και για να κρατάμε το χώρο μας καθαρό».

Η «Σάρωθρον» αναλαμβάνει τον καθαρισμό σπιτιών, πολυκατοικιών, επαγγελματικών χώρων, τζαμιών αλλά και άλλες δραστηριότητες, όπως οι επισκευές υδραυλικών και ο ελαιοχρωματισμός. Ωστόσο μακροπρόθεσμος στόχος της συνιστά η επέκταση των κλάδων ενασχόλησης της. Το εγχείρημα βέβαια βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο και όπως τονίζει ο κ. Κωστούδης οι δυσκολίες είναι υπαρκτές και αναπόφευκτες «Δεν έχουμε ακόμη τον αριθμό των δουλειών που θα επιθυμούσαμε. Με τις επαφές όμως τις οποίες γίνονται προχωράμε καλά. Πιστεύουμε ότι μέχρι τον Νοέμβριο θα έχουμε πάει αρκετά καλά εργασιακά».

Συνοψίζοντας, για τη «Σάρωθρον» προτεραιότητα αποτελεί η στήριξη της προσπάθειας των μελών της εταιρείας για ένα νέο ξεκίνημα στη ζωή τους και όπως αναφέρει και ο κ. Κωστούδης «Το μήνυμά μας είναι ότι ένας δεν μπορεί, ενώ όλοι μαζί μπορούμε».

6.5 «ΟΙ ΓΕΦΥΡΕΣ»

Ο Σύλλογος για την Ψυχική Υγεία- ΣΟΨΥ Πάτρας²⁶ ιδρύθηκε το 2003, είναι ένας μεικτός σύλλογος, που συναποτελείται από λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας, τις οικογένειες φροντιστές τους, εθελοντές, επαγγελματίες ψυχικής υγείας και ευαισθητοποιημένους πολίτες. Συνολικά, τα μέλη του ΣΟΨΥ Πάτρας παραπάνω από 450 άτομα. Ο Σύλλογος αποτελεί το βασικό φορέα αυτοοργάνωσης και αυτοεκπροσώπησης των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία, των οικογενειών τους και των φίλων τους. Είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση και μέλος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.

Ο Σύλλογος για την Ψυχική Υγεία – ΣΟΨΥ Πάτρας διαθέτει με απόφαση που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (1226/11- 4 – 2012) και είναι σε ισχύ ειδική πιστοποίηση ως φορέας παροχής Κοινωνικής Φροντίδας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Ο ΣΟΨΥ Πάτρας έχει διακριθεί με βραβείο συλλογικής δράσης «ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ 2011» στο πλαίσιο του πανελλαδικού διαγωνισμού που διοργανώνει κάθε δύο έτη «Η κίνηση Πολιτών για μία Ανοιχτή Κοινωνία» και το Σώμα Ελληνικού Οδηγισμού ενώ έχει λάβει χρηματικό βραβείο από τον οργανισμό της EUROCHARITY.

Στις 9 Οκτωβρίου 2015, έλαβε χώρα στο επιμελητήριο Αχαΐας ημερίδα με θέμα «Αξιοπρέπεια στην Ψυχική Υγεία», την οποία διοργάνωσε ο Σύλλογος για την Ψυχική Υγεία/ΣΟΨΥ Πάτρας με αφορμή την Παγκόσμια ημέρα για την ψυχική υγεία. Στο πρώτο μέρος της ημερίδας παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του έργου «Ολοήμερο Κοινωνικό Στέκι για εφήβους και ενήλικες – ΗΒΗ» που υλοποίησε ο ΣΟΨΥ Πάτρας το προηγούμενο έτος. Αποτυπώθηκε από την ομάδα υλοποίησης του έργου, η συμβολή του στην παροχή υπηρεσιών για την ψυχική υγεία με όρους αξιοπρέπειας.

Το δεύτερο μέρος της ημερίδας είχε ως θεματικό πλαίσιο την «Επαγγελματική Αποκατάσταση στην Ψυχική Υγεία με Αξιοπρέπεια». Από την Πρόεδρο του ΣΟΨΥ Πάτρας, κ. Τριανταφύλλου, παρουσιάστηκε το παράδειγμα της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Ένταξης/Κοιν.Σ.Επ. «ΟΙ ΓΕΦΥΡΕΣ», στην οποία θα έχουν τη δυνατότητα να εργάζονται οι ψυχικά πάσχοντες.

²⁶ <http://sopsipatron.gr/istoriko/>

Στους συμμετέχοντες μοιράστηκε ερωτηματολόγιο προκειμένου να διατυπώσουν τις απόψεις τους αναφορικά με το σύστημα παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προέκυψε η άμεση ανάγκη για εξασφάλιση όρων αξιοπρέπειας τόσο στην παροχή υπηρεσιών όσο και στην κοινωνική ένταξη των ψυχικά πασχόντων.

Το έργο χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία στο πλαίσιο του Προγράμματος «Είμαστε όλοι Πολίτες», το οποίο είναι μέρος του συνολικού Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ για την Ελλάδα. Διαχειριστής Επιχορήγησης του Προγράμματος είναι το Ίδρυμα Μποδοσάκη. Στόχος του Προγράμματος είναι η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών στη χώρα μας και η ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της δημοκρατίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Για τη συγκεκριμένη δράση της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Ένταξης/Κοιν.Σ.Επ. «ΟΙ ΓΕΦΥΡΕΣ», επισυνάπτεται σχετικό βίντεο από την προαναφερθείσα ημερίδα που διοργάνωσε ο Σύλλογος για την Ψυχική Υγεία/ΣΟΨΥ Πάτρας.

Στην ημερίδα που διοργανώθηκε για την «Αξιοπρέπεια στην Ψυχική Υγεία»²⁷ στις 9 Οκτωβρίου 2015, στο Αχαϊκό Επιμελητήριο, η πρόεδρος του ΣΟΨΥ κ. Τριανταφύλλου, Α. υποστήριξε τα εξής:

«Η δημιουργία θέσεων εργασίας στους ψυχικά πάσχοντες μέσω της κοινωνικής οικονομίας, η οποία κοινωνική οικονομία προέρχεται από την κοινωνία των πολιτών και των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων που είναι τμήμα της, ανοίγει ένα τρίτο ξεχωριστό τομέα της οικονομίας, πέραν του έως τώρα δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Η κοινωνική οικονομία έρχεται να απαντήσει στην αδικία και την έλλειψη δημοκρατίας καθώς είναι το όχημα για τον περιορισμό της ανακατανομής του πλούτου και της ιδιοκτησίας για την τόνωση της απασχόλησης αλλά και πεδίο για την εφαρμογή καινοτόμων ιδεών. Βασικός στόχος της κοινωνικής οικονομίας είναι να συμβάλλει στην ισορροπία, τη βιωσιμότητα, τη στήριξη και την ενδυνάμωση του «μέρους» προκειμένου να επιτευχθεί το όλο. Δε χωρά αμφιβολία ότι στις παρούσες συνθήκες η κοινωνική οικονομία αποτελεί βασικό μοχλό για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και την οικοδόμηση μίας

27

<http://koinsep.org/%CF%83%CF%8D%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%82-%CF%BF-%CF%83%CE%BF%CF%88%CF%85-%CF%80%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%83/>

κοινωνίας με αλληλεγγύη και ισότητα. Φορείς αυτού του τρίτου δρόμου παραγωγικής ικανότητας είναι ΜΚΟ, φιλανθρωπικά σωματεία, συνεταιρισμοί και κοινωνικές επιχειρήσεις. Στα πλαίσια αυτά το ΣΟΨΥ δημιουργεί ένα κοινωνικό καφενείο για την απασχόληση ψυχικά πασχόντων ατόμων καθώς και για την καταπολέμηση του κοινωνικού στίγματος. Η χρηματοδότηση της προσπάθειας αυτής προέρχεται από το γαλλικό όμιλο Vinsi.» (Πιστή μεταφορά από τη βιντεοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε στην Πάτρα 9 Οκτωβρίου 2015 στο Αχαϊκό Επιμελητήριο, βλ. παράρτημα).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να παρουσιάσει και να προσεγγίσει όσο το δυνατόν περισσότερο διεξοδικά την έννοια της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, τις παραμέτρους που άμεσα συνδέονται με αυτή καθώς επίσης και να παραθέσει επιτυχημένα παραδείγματα Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ. που υφίστανται στην Ελλάδα αλλά και αντίστοιχα στον παγκόσμιο χάρτη, με σκοπό να αναδειχθεί η ζωτική σημασία τους για την εξέλιξη και τη βελτίωση της κοινωνίας αλλά και της καθημερινότητας πολλών συνανθρώπων μας, ειδικά στη σύγχρονη πραγματικότητα.

Ο συνεργατισμός και η συνεταιριστική οικονομία είναι το αντίδοτο στην παγκόσμια οικονομική κρίση. Η Κοινωνική Οικονομία δύναται να προσφέρει νέες θέσεις απασχόλησης με θεσμικό εργαλείο την κοινωνική συνεταιριστική επιχειρηματικότητα. Διέξοδος δηλαδή, είναι η δύναμη του συνεργατισμού, γεγονός εύλογο αν αναλογιστεί κανείς ότι σε αντίθεση με τους άλλους τομείς της οικονομίας η συνεταιριστική επιχειρηματικότητα ξεκινά με αντικειμενικό σκοπό την αξιοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου και των ανθρώπινων πόρων που σημαίνει ότι υπάρχει η δυνατότητα ανάληψης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών με σκοπό την αξιοποίηση των αδρανοποιημένων και παραγκωνισμένων ανθρώπινων πόρων προς όφελος των ίδιων των εργαζομένων και όχι του κεφαλαίου.

Επομένως, η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα απευθύνεται και πραγματώνεται από άτομα που σκέφτονται καινοτόμες λύσεις για τα κοινωνικά προβλήματα, προσφέροντας νέες ιδέες οι οποίες αποβλέπουν μακρόπνοα στην επίτευξη αλλαγής ευρείας κλίμακας, γεγονός που αποδεικνύεται με βάση και τα πολύ αξιόλογα παραδείγματα των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων/Κοιν.Σ.Επ. τα οποία παρατίθενται στην εργασία, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Ωστόσο, οφείλει να διευκρινιστεί και να επισημανθεί ότι η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις/Κοιν.Σ.Επ. δεν αποτελούν πανάκια στη σημερινή οικονομική κρίση, αλλά συνδέονται ουσιαστικά με την κοινωνική πραγματικότητα, διαδραματίζοντας ενεργό ρόλο αφού δίνουν τη δυνατότητα σε ένα πολυπληθές ανθρώπινο δυναμικό να κάνει τη διαφορά, συμβάλλοντας ενεργά στην αναδιαμόρφωση και εξυγίανση πολλών εκφάνσεων της

κοινωνίας που ζει, μέσα όμως από δομές αλληλεγγύης και ανθρωπισμού, οι οποίες έχουν απτά ευεργετικά αποτελέσματα στο σύνολο της κοινωνίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο σημείο αυτό, παρουσιάζουμε την ταυτότητα των βίντεο στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής εργασίας, τα οποία είναι τα εξής τρία:

- Video στην ανοιχτή συζήτηση του Sir John Bird, στο Impact Hub της Αθήνας ,στις 18 Απριλίου του 2015.
- Video με τους εργαζομένους του cafe Myrtillo στην Αθήνα, στις 18 Απριλίου του 2015.
- Video με την κ. Αγγέλα Τριανταφύλλου (πρόεδρο του Σ.Ο.Ψ.Υ) στο Επιμελητήριο Αχαΐας, στις 9 Οκτωβρίου 2016.

Στην λήψη, το μοντάζ και την διαμόρφωση των παραπάνω video συντέλεσαν οι σπουδαστές του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδος, του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων - Μεσολόγγι:

Κουτσοσπύρου Κασσιανή (ΔΙΚΣΕΟ).

Παράσχου Δημήτρης (ΕΠΔΟ).

Βιδάλης Στέφανος (ΕΠΔΟ).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- 1) Brooks, C. Arthur. Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, (2010). Εκδόσεις Έλλην, (Πρόλογος – Επιμέλεια ελληνικής έκδοσης Χασσίδ, Ι. – Φαφαλιού, Ε.).
- 2) Νικολόπουλος, Τ.-Καπογιάννης, Δ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Το μετέωρο βήμα μιας δυνατότητας, Αθήνα (2013), οι εκδόσεις των συναδέλφων.
- 3) ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ, Αρ. Φύλλου 216, (30 Σεπτεμβρίου 2011).
- 4) ΔΑΟΥΤΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΓΕΩΡΓΙΟΣ. ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ, Α' ΕΚΔΟΣΗ (2006), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη.

Ηλεκτρονικές πηγές

- <http://www.paratiritiriokp.gr/index.php/component/content/article/34-2009-05-16-15-39-44/1543-h-ypsili-shmasia-ths-koinvnikhs-oikonomias-se-pagosmio-epipedo>
- <http://oikopress.gr/index.php/2012-10-04-11-11-33/796-paradeigmata-evrwpaikwn-synetairismwn-ths-koinwnikhs-oikonomias>
- <http://socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/996-h-eikona-twn-koinwnikwn-synetairismwn-sthn-evrwph>
- <http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.2.pdf>
- <http://www.ereportaz.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF>

[%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CF%84/](#)

- [<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/800-paradeigmata-epityximenon-koinonikon-epixeiriseon>](#)
- [<http://athens.impacthub.net/>](#)
- [<http://www.myrtillocafe.gr/>](#)
- [<http://www.theengineshed.org/>](#)
- [<http://popaganda.gr/mirtillo/>](#)
- [<http://syndetiras.gr/>](#)
- [<http://syndetiras.gr/?p=164>](#)
- [\[http://www.enallaktikos.gr/kg15el_syndetiras-koinsep-a1920.html\]\(http://www.enallaktikos.gr/kg15el_syndetiras-koinsep-a1920.html\)](#)
- [<http://www.greece4all.eu/el/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%AF-%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5>](#)
- [<http://sopsipatron.gr/istoriko/>](#)
- [<http://koinsep.org/%CF%83%CF%8D%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%82-%CE%BF-%CF%83%CE%BF%CF%88%CF%85-%CF%80%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%83/>](#)